

SUSIKKO

METSÄHISTORIAN SEURAN JÄSENLEHTI 3/2019

SUSIKKO 3/2019

Muistojen Bulevardilla.....	3	Sahoja kului loppuun 80, metsuri kesti – Jaakko Pessisen urasta hieno historiateos.....	26
Kolme päivää Tornionjokilaaksossa.....	4	Nätti-Jussista upeasti kuvitettu tietokirja.....	27
Juha Nerg: Metsä Group, Kemin tehtaat.....	4	Metsäteollisuuden voimaa.....	28
Airi Matila: Alatornion kirkko osana Unescon maailmanperintöä.....	7	Pyöveli – kuoleman virkamies.....	30
Yrjö Sevola: Retkeilyn toinen päivä, Torniosta Kolariin.....	9	Metsähistorian Seura uusii strategiansa – Seminaari 11.12.2019.....	31
Erkki Raittila: Kolmas päivä, ensin yhteis- metsää ja Laestadiusta.....	11	Seuran vuosikokous 2020.....	31
Juha Aaltoila: Sienten ärhäköityminen on iso huolen aihe Ruotsissa.....	13	Talven selän taittajaiset 14.2.2020.....	32
Metsähallitus 100 vuotta -juhlapuu.....	15	Ruotsin Metsähistorian Seura 30 vuotta.....	33
Uittotöitä ja tukkilaisia.....	18	Palkinto pro gradu -työlle ja opinnäytteelle.....	34
Yli 60 vuotta raivaussahan kahvoissa.....	20	Lustossa menestyksekkäs vuosi – ensi vuonna vaikuttavia valokuvia ja monipuolisia tapahtumia.....	35
Uusia kirjoja.....	22		
Suomalaisten salainen apu Chilen vallan- kaappauksen uhreille.....	22		

Susikko

Metsähistorian Seura ry:n jäsentiedote
3/2019

<http://www.metsahistoria.fi>
[seura\(at\)metsahistoria.fi](mailto:seura(at)metsahistoria.fi)

ISSN-L 1799-0750
ISSN 1799-0750

Julkaisija: Metsähistorian Seura ry
Ilmestyminen: kolme kertaa vuodessa
Toimituskunta: Antti Koskimäki, Pekka T. Rajala, Juha Aaltoila ja
Tapio Kamppila
Taitto: DTPage Oy

Susikossa julkaistaan metsähistoriaan liittyviä tekstejä
ja kuvia. Tekstiehdotuksia voi lähettää seuran osoitteeseen
koskix@hotmail.com. Tekstin kirjoittamisessa on noudatettava
kirjoitusohjeita, jotka ovat seuran kotisivuilla
<http://www.metsahistoria.fi/julkaisut/susikko>.

Kansikuvassa Risto Leinonen, Kukkolankosken osakaskunnan koski-
isäntä paistaa varssiikoja.

Takakannessa tarkkaa työtä tekee Klaus Oinonen moottorisahauksen
pohjoismaisissa mestaruuskilpailuissa Luston metsäkulttuuripäivillä
15.6.2019. Tehtävänä on alta-päältäsahaus. Kilpailut järjesti Suomen
moottorisahauskilpailijat ry. Kansikuvat Antti Koskimäki.

Puheenjohtaja Antti Koskimäki,
koskix@hotmail.com
Varapuheenjohtaja Pekka T. Rajala

Muut hallituksen jäsenet
Tapio Kamppila, *sihteeri*
Leena Karjalainen-Balk
Pirkko Kivinen
Kari Mielikäinen
Jukka Nerg
Jaakko Niemistö
Heikki Roiko-Jokela
Pekka Äänismaa

METSÄMIESTEN SÄÄTIÖ

Ihminen ja metsä

Muistojen Bulevardilla

Toimittelin taannoin Helsingissä asiointiani. Kävelin korttelin verran pitkin Bulevardia ja käännyin Yrjönkadulle. Ohitin kuvassa nyt olevan oven ja muistin sen 43 vuoden takaa. Tulin silloin tämän oven eteen elämäni ensimmäisen kerran elokuun 1. päivä vuonna 1976. Olin menossa ensimmäiseen virkaani, virkaa tekeväksi ylimääräiseksi toimistometsänhoitajaksi Metsähallitukseen. Kello oli pari minuuttia vaille kahdeksan, otin kahvasta kiinni, vetäisin ja ovi pysyi tukevasti kiinni. Oven avasi kevyesti tuleva työkaverini ja menin sisään.

Virkanimike kuvasi hyvin hierarkian alimmalla asteella olevaa metsänhoitajaa. Tiesin kyllä, mitä tehtävää olin menossa hoitamaan. Esimieheni Pentti Ritoniemi (myöhemmin Krogerus) selosti, että vastuullani tuli olemaan muun muassa kaikki Metsähallituksen hallinnassa olevat siemenviljelykset, pinta-alaltaan noin 3 000 hehtaaria, eri puolilla Suomea. Totesin, että selvä juttu, mikäpä siinä. Eipä juuri pää paletut.

Vastuu oli helppo kantaa. Sen ajan Metsähallitus oli kolmiportainen laitos, pääkonttori, piirikunnat ja hoitoalueet. Ensi töikseni kävin kaikissa hoitoalueissa, joissa siemenviljelyksiä ja jälkeläiskokeita hoidettiin. Näin tulini tutuiksi asioista käytännössä vastaavien henkilöiden kanssa ja he näkivät, kuka huolehtii pääkonttorissa asioista. Metsänjalostus oli vankassa vedossa, kun metsäpuiden paras perintöaines siirrettiin metsänviljelymateriaaliin ja sitä kautta lisäämään metsien kasvua. Muita sen alan toimijoita olivat Metsäntutkimuslaitos, Metsänjalostussäätiö ja muutama metsäteollisuusyhtiö.

Yhden ihmisen työt ja toiminta ovat useimmiten suuren palapelin osasia. Kun olimme nyt syyskuussa retkeilyllä Tornionjokilaaksossa, oli aikaa tarinoidakin vaikkapa saunan tuvassa tai ilta-aterioilla. Kuulimme toinen toisiltamme runsaasti kokemuksia vuosikymmenten varrelta. Muutamat niistä liittyivät johonkin laajaan

kokonaisuuteen antaen lisätietoa vaikkapa jostakin merkittävästä hallinnon muutoksesta tai metsätalouden murrosvaiheesta. Samalla kuuntelijoiden kokonaiskuva metsätaloudesta parani.

Tarinat tulevat ja menevät. Etukäteen ei voi tietää, onko jollakin kokemuksella sen erityisempää arvoa. Joka tapauksessa työ on tullut tehdyksi ja sillä on arvo sekä tuloksena että tekijälle itselleen. Kaiken varalta kannattaa kirjata kokemuksensa paperille. Näin havainnot ovat tarvittaessa käytettävissä, kun isompaa metsätalouden ja -historian

palapeliä kootaan. Itse kunkin temperamentti ja avoimuus määrätkööt, jäävätkö kirjaukset perhepiirin käyttöön vai haluaako ne muidenkin luettaviksi. Metsähistorian Seura on juuri oikea foorumi tiedon välitykseen. Tämä Susikko-lehti on kaiken kansan käytössä.

Niinpä kannustankin käyskentelemään muistojensa väyliä, palauttamaan asioita mieleensä, ainakin kertomaan niistä muille ja mieluummin laittamaan mustaa valkoiselle.

Samalla mietin näin vuosikymmenten jälkeen, mikä oli paras oppini 70-luvulta. Se oli avoin ja reilu kanssakäyminen työkavereiden, eri tasojen ihmisten ja muiden toimijoiden kanssa. Ajateltiin ja tehtiin yhdessä. Siihen ei nykyään mukamas tahdo olla aikaa, kun on kiireitä. Kiireitä mihin? Yhdessä ääneen ajatteluun – todelliseen luovuuteen – pitää varata aikaa. Nykyajan tiedonvälityskanavat ovat verrattomia avustamaan aivotyötä.

Miksi ovi Yrjönkadun varrella sitten ei otteellani avautunut? Vetäisin ulospäin, kuten olin ikäni tottunut tekemään. En voinut mitenkään tietää, että olisi pitänyt työntää sisäänpäin. Se oli oppia sekin; asiat eivät aina mene totutulla tavalla.

Antti Koskimäki

Kolme päivää Tornionjokilaaksossa

Metsähistorian Seuran retkeily suuntautui tänä vuonna Tornionjokilaaksoon, joen molemmille puolille. Seudulla vietettiin syyskuun 5., 6. ja 7. päivä. Osanottajamäärä oli korkeimpia tähän asti, yli 30 matkalaista. Tähän saattoi vaikuttaa kaksikin asiaa. Nyt oli mahdollista perehtyä paikkoihin ja asioihin, jotka eivät ole tarjolla millä tahansa retkellä. Ennalta tiedettiin myös, että kohteissa ja alueilla oli luvassa esittelijöinä asiat perin pohjin hallitseva, pitkään toiminut väki, josta osa oli syntyperäistä alueen kansaa. Jokilaaksossa käytetään kolmea kieltä, suomea, ruotsia ja meänkieltä. Kaikkia näitä käyteltiin ja kuunneltiin.

Retkeily aloitettiin Kemissä ja päätettiin samaan kaupunkiin. Päivien aikana saatiin tietoa alueen metsätalouden historiasta ja mikä tärkeintä, nykypäivästä ja lähitulevaisuudesta. Metsäasioiden ohella saatiin tuntuma jokilaakson kulttuuriin, perinteisiin ja elämäntapaan. Nähtävyyksiäkään ei jätetty katsomatta.

Kolmen päivän aikana retkeläisille jakoi tietoa ja näkymiä yhteensä 18 alansa asiantuntijaa. Heistä viisi oli kuningaskunnan puolella.

Tämä on kooste viiden retkeläisen kirjoituksista. Kiitokset tässäkin paneutumisesta, asioiden seuraamisesta toistenkin edestä ja kirjoittamisesta. Kuvat ovat Antti Koskimäen.

Jukka Nerg

Metsä Group, Kemin tehtaat

Kemin tehtaiden toiminnan esitteli tehtaanojohtaja Tomi Seppä. Metsä Groupin liikevaihto on 5,7 miljardia euroa ja henkilöstöä 9 300. Konsernin emoyritys on Metsäliitto Osuuskunta, jossa on 103 000 metsänomistajajäsentä. Metsä Group on investoinut vuosina 2015–2018 tehtaisiin noin kaksi miljardia euroa. Toituneista investoinneista merkittävin on Äänekosken biotuotetehdas, joka käynnistyi vuonna 2017.

Metsä Groupiin kuuluva Metsä Fibre valmistaa sellua, sahatavaraa ja muita biotuotteita. Kemissä sijaitsevan sellutehtaan vuotuinen puunkulutus 3,1 miljoonaa m³, josta on havua 73 prosenttia ja koivua 27 prosenttia. Tehtaan kapasiteetti on 620 000 tonnia, kun se koko Metsä Fibressä on kolme miljoonaa tonnia. Markkina-sellua tuotannosta on 45 prosenttia ja kartongin valmistukseen käytetään 55 prosenttia. Sähköenergian omavaraisuus 150 prosenttia. Henkilöstöä on 170, joista 88 prosenttia työskentelee prosessiteollisuudessa. Kemin sellutehtaan tuotannosta noin 60 prosenttia myydään Suomeen ja 40 prosenttia lähinnä Eurooppaan. Metsä Groupin muut sellutehtaat sijaitsevat Joutsenossa, Raumalla ja Äänekoskella. Sahoja on kuusi, joista viisi sijaitsee Suomessa ja yksi Venäjällä.

Metsä Groupiin kuuluvalla Metsä Boardilla on kartonkitehtaat Kemissä, Äänekoskella, Husumissa Ruotsissa, Joutsenossa ja Kaskisissa. Kemissä sijaitsevan kartonkitehtaan vuotuinen sellunkulutus on 355 000 tonnia, kartongin tuotantokapasiteetin ollessa 420 000 tonnia. Tehdas valmistaa sekä päällystettyä (84 %) että päällystämätöntä (16 %) kartonkia. Tuotannosta menee vientiin 96 prosenttia ja päämarkkinat ovat Eurooppa ja Pohjois-Amerikka. Henkilöstöä tehtaalla on 90, josta 79 prosenttia on prosessihenkilökuntaa.

Puun hankinta ja metsäpalvelut

Kestävästä puunhankinnasta kertoi piiripäällikkö Jarkko Parpala. Yhtiö hankkii vuosittain noin 32 miljoonaa m³ puuta, joka tulee pääosin Suomesta, ensisijaisesti Metsäliitto Osuuskunnan omistajajäseniltä. Puuta ostetaan koko maassa ja vuosittain tehdään noin 35 000 puukauppaa. Yhtiön käyttämästä puusta 88 prosenttia tulee sertifioiduista metsistä. PEFC-sertifiointi on vallitseva sertifiointimuoto, mutta FSC-sertifioinnin osuus on kasvamassa ja yhtiö tukee tätä kehitystä.

Metsä Forest edustaa Metsä Groupin puunhankinta-, metsä- ja luonnonhoitopalveluita sekä palvelee metsänomistajia ja puuta käyttävää teollisuutta. Metsä

Forest vastaa puun ostosta, korjuusta, mittauksesta ja kuljetuksista konsernin tuotantolaitoksille ja muille valituille asiakkaille.

Puun hankinnassa ja metsäpalveluissa yhtiö työllistää Suomessa vajaat 600 henkeä, sekä sopimusyrittäjiä ja heidän kuljettajiaan 4 000–4 500. Vuonna 2017 yhtiö maksoi metsänomistajille 500 miljoonaa euroa puukauppataloina ja yrittäjille urakointimaksuja 330 miljoonaa euroa.

Yhtiö tarjoaa myös metsän omistamiseen, metsäomaisuuden hoitamiseen ja sukupolvenvaihdokseen liittyvät palvelut sekä panostaa sähköisten palveluiden kehittämiseen. Sähköisten metsäpalveluiden osuus on kasvamassa: vuonna 2017 puukaupasta 25 prosenttia ja metsäpalvelujen myynnistä 35 prosenttia tapahtui sähköisesti. Yhtiö toimittaa vuosittain yli 30 miljoonaa tainta metsänomistajille.

Metsä Groupin Kemin biotuotetehtaan hankesuunnittelu 2019–2020

Projektijohtaja Jari-Pekka Johansson selosti retkeläisille Kemin biotuotetehdashankkeen suunnitelmia. Metsä Groupiin kuuluva Metsä Fibre on aloittanut Kemin biotuotetehtaan hankesuunnittelun, jonka lähtökohtana on 1,5 miljardin euron investointi. Tehdas käyttäisi puuta 7,6 miljoonaa m³ vuodessa, mikä on

4,5 miljoonaa kuutiometriä nykyisen tehtaan käyttöä enemmän. Tehdas tuottaisi sellua 1,5 miljoonaa tonnia vuodessa ja korvaisi nykyisen noin 620 000 tonnin sellutehtaan. Suunnittelun lähtökohtana on tehtaan fossiilittomuus ja 250 prosentin sähköomavaraisuus. Toteutuessaan investointi olisi Suomen metsäteollisuushistorian suurin. Moderni biotuotetehtas olisi energia-, materiaali- ja ympäristötehokkuudeltaan maailman huippua.

Investointipäätös tehdään aikaisintaan kesällä 2020 ja tehdas rakennetaan 2020–2022. Investointipäätöksen keskeisinä edellytyksinä on, että puunhankinta ja kuljetukset toimivat häiriöttömästi. Investointipäätöksen keskeisinä edellytyksinä on, että puunhankinta ja kuljetukset toimivat häiriöttömästi. Maailmantalouden kehitys erityisesti Aasiassa on merkittävä. Edellytyksiä ovat myös tehtaan ympäristövaikutusten arvioinnin, YVA-prosessin, tulos ja ympäristöluvan saaminen. Rahoitusmarkkinoiden ja vientirahoituksen tilanne, samoin yhteistyö eri tahojen kanssa niin puunhankinnassa, logistiikassa, kaavoitus- kuin lupa-asioissa vaikuttavat päätökseen.

Metsä Group on aloittanut Kemin biotuotetehtaan valmistelevat työt. Uuden tehtaan tieltä puretaan viisi vuotta sitten suljettu Karihaaran saha ja alueen 21 rakennusta. Tämä mahdollistaa uuden biotuotetehtaan rakennustöiden sujuvan aloittamisen.

Antti Parpala ja väljällä vedolla piirretty Metsä Groupin Kemin tehtaiden vaikutuspiiri.

Retkeläisiä Kemi-yhtiön perinnenäyttelyssä.

Tehdas työllistäisi suoraan noin 250 henkilöä ja suorassa arvoketjussa noin 2 500 henkilöä. Vaikutus koko Suomen kansantaloudelle tulee uusien työpaikkojen ja talouskasvun kautta. Lisäys vuotuisen tulovaikutukseen on yli 0,5 miljardia euroa, vientituloja kertyisi vuosittain 0,5 miljardia euroa. Havusellun globaali kysyntä kasvaa tasaisesti noin kaksi miljoonaa tonnia vuoteen 2025 mennessä. Suurinta kasvu on Aasiassa.

Biotuotekonseptissa kaikki sivuvirrat hyödynnetään

Puuraaka-aine sivuvirrat hyödynnetään tuotteina ja bioenergiana sataprosenttisesti. Biotuotetehdas mahdollistaa useiden uusien tuotteiden valmistamisen. Metsä Group on perustanut innovaatioyhtiö Metsä Springin, joka on yhteisyritys japanilaisen Itochu Corporationin kanssa. Yhtiö investoi noin 40 miljoonaa euroa Äänekoskelle biotuotetehtaan yhteyteen rakennettavaan tekstiilikuitua valmistavaan teolliseen koelaitokseen. Vuosikapasiteetiltaan noin 500 tonnin laitoksen tuotannon arvioidaan käynnistyvän vuoden 2019 lopussa. Koelaitoksessa käytettävä tekstiilikuitukonsepti on suoraliuotusmenetelmä, joka hyödyntää täysin uutta, sellua liuottavaa yhdistettä. Raaka-aineenä käytetään Metsä Groupin valmistamaa ei-kuivattua paperisellua. Uusi menetelmä on nykyisiä tekstiilikuidun tuotantovaihtoehtoja ympäristöystävällisempi.

Perinnenäyttely

Päivi Koskelan johdolla perehdyttiin Kemi-yhtiön perinnenäyttelyyn. Kemi-yhtiön entisessä pääkonttorissa on esillä yhtiön ja Karihaaran tehdasyhdyskunnan historiaa. Ensimmäinen Karihaaran teollisuuslaitos oli norjalaisyhtiön höyrysaha, jonka perustaminen 1874 joudutti ratkaisevasti Kemien kehitystä teollisuus- ja satamakaupunkina. Kemi-yhtiö aloitti toimintansa vuonna 1893 Trävaruaktiebolaget Kemi -nimisenä. Sen perustajat, eli oululaiset J. W. Snellman G:son ja G.& C. Bergbom -nimiset kauppahuoneet, harjoittivat toimintaansa muun muassa mainitulla norjalaisten käynnistämällä sahalla.

Kemi-yhtiö ryhtyi jalostamaan puuta kemiallisesti rakentamalla Pajusaaren sulfiittiselluloosatehtaan 1916–1919 ja sulfaattiselluloosatehtaan 1927–1929. Yhtiö toteutti puun käyttöä ja energiatuotantoaan integroidusti, kehittämällä Karihaaraa mekaanisen ja kemiallisen metsäteollisuuden monipuolisena laitospäätösuhteena. Karihaarassa käydyssä Lapin sodan yhteenotossa tuhoutui yhtiön työväen asuinalue. Tehtaalaisen asutopulaa helpotettiin rakentamalla 1945 Mäntylän puukerrostaloalue. Kemi-yhtiö yhdistettiin 1991 Metsäliitto-konserniin, jonka tuotantolaitoksiin se on kuulunut Oy Metsä-Botnia Ab Kemien tehtaat -nimisenä.

Airi Matila

Alatornion kirkko osana Unescon maailmanperintöä

Esa Juntikka Tornion seurakunnasta kertoi kirkosta ja paikasta osana Struven ketjua. Tornionjoen suupuolella sijaitsevalle Pirkkiön saarelle keskittyi aikaisin kirkollista elämää. Pirkkiö-nimi johtuu pirkkalaisista, jotka pitivät saarta tukikohtana Lappiin kohdistuneilla matkoillaan. Saaren ensimmäisen puusta rakennetun kirkon kerrotaan olleen vuodelta 1316. Nykyinen Alatornion kirkko on vuodelta 1797 ja edustaa uusklassista tyyliä. Alatornion kirkon kellotornissa sijaitseva Struven ketjun piste mitattiin vuonna 1842.

Esa Juntikka kertoo Alatornion kirkosta ja Struven ketjusta.

Tuulivoiman tuotantoa ja teollisuutta alueella, jossa suomalaiset nousivat maihin saksalaisten selustaan lokakuun 1. päivä 1944.

Tornion maihinnousu osana Lapin sotaa

Hannu Tilja selosti Lapin sodan vaiheita ja näytti paikan päällä Torniossa tapahtuneita sotatoimia. Keväällä 1944 aiheuttivat suomalaisten rauhanneuvotteluyritykset Neuvostoliiton kanssa Saksassa suurta närkästystä. Suomalaisten asemaa rauhanneuvotteluissa vaikeutti kysymys saksalaisten asemasta Suomessa, sillä Neuvostoliitto oli asettanut ennakkoehdoksi aselevolle sen, että saksalaisten oli poistuttava maasta 15.9.1944 mennessä. Saksalaisten vetäytyminen tapahtui hitaasti ja Neuvostoliitto puuttui tähän 14.9.1944. Suomalaisten joukkojen yllättävä maihinnousu saksalaisten hallussa olleeseen Tornioon 1.10.1944 aloitti laajat sotatoimet suomalaisen ja saksalaisten joukkojen välillä. Lapin perusteelliseen tuhoon johtanut sota oli nyt todellisuutta.

Kukkolankoski siian kalastuspaikkana

Lippoaminen on vanha kalastustapa, jossa pitkävirtaalla lipolla pyydetään erityisesti siikaa. Siikaa lipotaan osakaskuntien muodostamissa siikapäivyeissä, kosken virtapaikoissa puusta rakennetuilta krenkuilta. Talojen järjestämät lippoajat ovat vuorossa vuorokauden. Vuoron vaihtuessa tapahtuu siianjako, jossa saalis jaetaan vuorossa oleville taloille sekä siikapäivyeen muille taloille. Nykyisin lippoukseen liittyy harrastusta ja

Markku Vaaraniemi ja siian lippoamisessa käytettävä haavi. Alkukesällä lohien lippoamisessa käytettävä haavi on paljon järeämpää tekoa.

Jukka Ylimartimo kokeilee onneaan. (alh. oik.)

Saalista. Taustalla Kukkolankoskea, kalastuksessa käytettävien rakenteineen. Keväisen jäidenlähdon johdosta ne rakennetaan vuosittain uudelleen. (alh. vas.)

perinteen ylläpitämistä. Retkeläisillä oli mahdollisuus kokeilla lippoamista. Päivä päätettiin Kukkolankoskella seuraamalla päättyneen vuorokauden saalinjakoa. Paikalla oli useita henkilöitä, jotka selostivat kalastusta, näyttivät kalojen perkaukseen ja valmistelun kypsennettäväksi sekä paistoivat pian maisteltavat siiat. Markku Vaaraniemi oli pääopas.

Tornionjoki uittoväylänä

Jorma Saarimaa selosti uittoa Tornionjoella. Tornionjoella alettiin uittoa laajemmin vesisahojen myötä 1700-luvun jälkipuoliskolla. Viimeisen kerran uitettiin kesällä 1971 ja tämän jälkeen näytösluonteisesti viimeisen kerran kesällä 1994. Taustana oli Esko Pakkanen laatima selostus, joka myös jaettiin osallistujille.

Lähteet

Tornion seurakunta -verkkosivu
www.tornio.seurakunta.net

Maanmittauslaitos -verkkosivu
<https://www.maanmittauslaitos.fi/tietoa-maanmittauslaitoksesta/teemat/struven-ketju>

Veteraanien perintö -verkkosivu
<http://www.veteraanienperinto.fi/vepe/index.php/fi/lapin-sota-taustat-2/lapin-sodan-poliittinen-tausta/index.html>

Aineeton kulttuuriperintö -verkkosivu
<https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Lippoaminen>

Esko Pakkanen, 2019. Tornionjoki uittoväylänä. Moniste.

Yrjö Sevola

Retkeilyn toinen päivä, Torniosta Kolariin

Bussimatalla Torniosta Kolariin Tapani Tasanen kertoi Lapin metsätaloudesta. Etelä-Suomeen verrattuna ilmasto on viileämpi ja kosteampi ja kasvukausi lyhyempi: puuston kasvu on paljon hitaampaa. Lapissa kuusen ja männyn metsänraja tuleekin vastaan, tosin vasta Perä-Pohjolassa. Jo vuonna 1922 säädettiin suojametsälaki turvaamaan vaikeasti uudistettavien lakimetsien säilyminen. Kun erityisesti 1960-luvulla metsänviljelyssä koettiin paljon epäonnistumisia, säädettiin sittemmin Lapin lain nimellä tunnettu laki, jolla tuettiin metsien uudistamista yksityismetsissä. Lapin olosuhteita kuvaavat edelleen pitkät etäisyydet, jotka nostavat kustannuksia ja painavat kantohintoja alaspäin. Metsähallitus on suurin metsänomistaja Pohjois-Suomessa. Lapin metsätalouden erityispiirteistä on kirjoittanut Mikko Hyppönen (MA 4/2002).

Lapin maakunnan metsien kehitysluokkarakenne on nykyään seuraavanlainen, prosentteja pinta-alasta: puuton 2, taimikot 16, nuoret kasvatusmetsät 45, vartuneet kasvatusmetsät 27, uudistuskypsät metsät 11. Jakauma indikoi vahvaa käyttöpotentiaalia. Lapin met-

sien puuvaranto on 420 miljoonaa m³ ja suurin kestävä hakkuumahdollisuus 7,2 miljoonaa m³/v. Hakkuukertymä on viime vuosina jäänyt noin 4,6 miljoonaan m³:iin vuotta kohti.

Kemin seudulle on syntynyt huomattava metsäteollisuuden keskittymä, suurimpina Metsä Groupin sellun ja kartongin tuotantolaitokset ja Stora Enson Veitsiluodon saha. Metsä Groupilla on menossa Kemiin sijoituvan suuren uuden biotuotetehtaan toteutettavuusselvitys. Mahdollinen investointipäätös on aikataulutettu kesään 2020. Stora Ensolla on Oulussa paperin ja kartongin tuotantoa.

Tornionjokilaaksosta kotoisin oleva Leena Tasanen kertoi elinoloista nuoruudessaan, muun muassa toistuvista joen tulvista, jotka saattoivat katkoa tieyhteyksiäkin. Sittemmin teitä on korotettu. Ranskalainen Maupertuis johti tutkimusryhmää, joka teki seudulla maapallon kokoon ja muotoon liittyviä astemittauksia vuosina 1736–37. Hänen julkaisunsa ovat kansainvälisesti tunnettuja. Toinen huomattava tutkimusmatkailija oli A. F. Skjöldebrand (*Piirustusmatka Suomen halki Nordkapille 1799*, WSOY 1986).

Ennen Aavasaksaa pysähdyttiin hetkeksi Vuennonkoskelle Ylitorniassa. Aavasaksa on tunnettu näköala-

Näköala
Aavasaksan
näkötorista
yli Tornionjoen.
Joen takana
Ruotsia.

paikka, aikoinaan tunnettu myös juhannusjuhlistaan - keskiyön aurinko. Vuonna 1845 täällä tehtiin nk. Struven ketjuun liittyviä mittauksia. Niissäkin oli kyse maapallon koon ja muodon entistä tarkemmasta määrittämisestä. Mittausketju kokonaisuudessaan ulottui Pohjoiselta jäämereltä Mustalle merelle. Nimensä tutkimus sai Friedrich von Struvesta, joka johti sitä. Ketju on nykyään Unescon maailmanperintökohde. Vuonna 1882 Aavasaksan laelle rakennettiin Keisarin majana tunnettu rakennus, koska keisari Aleksanteri III:n piti vierailulla siellä, mutta ei hän sitten tullutkaan. Aavasaksalla on Lapin kuvaajana tunnetun kirjailija Annikki Kariniemen (1913–1984) patsas. Toinen tunnettu kansan elämän kuvaaja on Väinö Kataja (1867–1914).

Noin 50 vuotta sitten auratulla ja istutetulla alueella. Tapani Tasanen käsissään kerrossammalta.

Tapani Tasanen, Hannu Vehviläinen ja aikoinaan käytössä ollut aura.

Matkalla kohti Pelloa Jorma Saarimaa kertoi Tornion-jokilaakson sahaustoiminnasta lähinnä Esko Pakkasen kirjoittaman selvityksen perusteella. Selvitys jaettiin retkeläisille. Tunnetuin sahoista lienee Torniossa sijainnut Röyttän saha, joka ehti toimia yli 100 vuotta. Tosin välillä oli pitkiäkin aikoja, ettei Röyttässä ollut toimivaa sahaa. Viimeksi saha oli Rauma-Repolan omistuksessa. Toiminta päättyi 1985.

Matka jatkui Pellossa Vihreässä pysäkillä pidetyn lounastauon jälkeen kohti Kolaria ja Teuravuomaa. Matkalla pysähdyttiin tarkastelemaan noin 1970 istuttamalla perustettua männikköä. Maa oli ensiksi aurattu. Viljavuus EVT. Uudistaminen oli onnistunut erinomaisesti, puustoa oli jo ainakin 150 m³/ha. Monet kommentoivat hyvin myönteisesti aurausta. Sen ei tarvitse olla syvää. Paras istutuskohta on palteen reuna.

Teuravuoma on vanha, hevosille tarkoitettun rehuntuotannon tutkimusalue, joka toiminnan hiipumisen jälkeen annettiin Metsäntutkimuslaitoksen hallintaan. Metsäntutkimuslaitos aloitti siellä omaa toimintaa vuonna 1964. Pääpaino oli soiden metsätaloudellisessa käytössä. Sittemmin myös pohjoisen metsänhoidon kysymykset laajemminkin tulivat tutkimusaseman ohjelmaan, mutta Kolarin pysyi aina vain muutaman tutkijan työpaikkana. Lisensiaatti Erkki Numminen oli aseman pitkäaikainen johtaja, sen toiminnan alusta vuoteen 1988. Hänen aikanaan Kolarin keskustaajamaan rakennettiin uudet toimitilat vuonna 1968. Teuravuoman tilojakin edelleen käytettiin, siellä oli muun muassa huomattava puutyöverstaas, jossa tehtiin kalusteita monien toimipaikkojen tarpeisiin. Tapani Tasanen toimi Kolarissa tutkijana ja asemanjohtajana 1993–99. Myöhemmin Kolarista tuli ensin Rovaniemen tutkimusaseman alainen. Sen toiminta ajettiin alas pian sen jälkeen, kun Metsäntutkimuslaitos fuusioitiin Luonnonvarakeskukseen vuonna 2015. Tapani aavisti niin käyvän ja käynnisti hyvissä ajoin hankkeen Kolarin tutkimusaseman 40-vuotishistoriikiksi (Toim. Tapani Tasanen ym., *Vuomilla ja vaaroilla – neljä vuosikymmentä metsäntutkimusta Kolarissa*, Metsäntutkimuslaitos 2004).

Teuravuoman maat ovat nykyään Metsähallituksen hallinnassa. Rakennukset on pidetty kunnossa, ja siellä on jotain toimintaa. Metsähallituksen mielenkiinto ei sen sijaan ole riittänyt Metsäntutkimuslaitoksen aikoinaan perustaman puulajipuiston ylläpitoon ja hoitoon,

vaan se oli päästetty aivan rappiolle. Puistossa tehtiin kävelykierros.

Illalla majoituttiin Hotelli Lappeaan, jonka rakennus on entinen kansakoulu Tornionjoen rannalla. Paikkaa pitävät nuoret yrittäjät tarjoavat muun muassa mahdollisuutta lohenkalastukseen. Illan aluksi saunottiin iltaisen auringon loistaessa Tornionjoen ylitse. Saunan ja päivällisen jälkeen Pekka-Juhani Kuitto esitelmöi Lapin sodasta.

Erkki Raittila

Kolmas päivä, ensin yhteismetsää ja Laestadiusta

Metsänhoitaja Anders Ohls esitteli johtamansa Pajalan yhteismetsän toimintaa. Ruotsin yhteismetsät perustettiin 1800-luvun lopulla, jolloin maat jaettiin yksityisten, kruunun ja yhteismetsien kesken. Yhteismetsälaki vuodelta 1952 säätelee toimintaa. Norrbottenin ja Västerbottenin lääneissä käytetään nimeä allmänningsskog, Taalainmaan ja Gävleborgin lääneissä besparingsskog. Ruotsissa on kaikkiaan 24 yhteismetsää kokonaisalaltaan 800 000 ha eli 3,5 prosenttia maan tuottavan metsämaan pinta-alasta. Kaikki alueen yksityiset maanomistajat ovat yhteismetsän osakkaita.

Pajalan yhteismetsän kokonaisala on 71 446 ha, josta tuottavaa 44 090 ha. Osakkaita on 2 000 henkilöä (1 000 tilaa), kolme prosenttia omistuksesta on yhtiöil-

lä. Palstoja on kahdeksan ja niiden suurin välimatka 150 km. Hallituksen alaisen henkilöstön muodostavat metsänhoitaja (”skogsvaktare”), taloudenhoitaja, suunnittelija ja kaksi kirvesmiestä (yhteismetsällä on kämppiä yms.). Hakkuu- ja hoitotöiden lisäksi rakennetaan teitä, myydään lupia metsästykseseen ja maa-ainesten ottoon sekä saadaan maisemanhoitokorvauksia jänkäniittyjen auki pidosta.

Kokonaispuuvarasto on 3 115 767 m³ ja vuosikasvu 103 360 m³. Pääpuulaji on mänty (70 prosenttia), kuusta on 15 prosenttia ja kontortaa kolme prosenttia. Uudistushakkuita (suurimmat aukot ovat 25–30 ha) on vuodessa 50 000 m³ ja harvennuksia 10 000 m³. Vuotuinen puunmyyntitulo on 15 miljoonaa kruunua, metsästysvuokrat 3,2 miljoonaa kruunua ja maisemanhoidosta saadaan 0,5 miljoonaa kruunua. Tuloksesta jaetaan osakkaille keskimäärin viisi miljoonaa kruunua vuodessa, siis noin 475 000 euroa eli keskimäärin 475 euroa osakastilaa kohti.

Erikoisuutena kuulumme, että osakkaat voivat saada yhteismetsältä tukea omien tilojensa metsänhoitotöihin, esimerkiksi raivaukseen, muokkaukseen, istutukseen, kylvöön, lannoitukseen, kulotukseen, suoje-
luojitukseen, tientekoon, metsäsuunnitteluun, rajojen aukaisuun ja moottorisaha-ajokortin suorittamiseen. Tuki kattaa noin 45 kustannuksista. Paikallista metsänparannusrahaa siis!

Ruotsin yhteismetsät perustivat viime vuonna liiton etujaan ajamaan. Yhteismetsillä on 150-vuotinen his-

Anders Ohls selostaa Pajalan yhteismetsän toimintaa.

toria ja edelleen suuri merkitys haja-asutusalueiden elämässä. Pajalan 2000 yhteismetsän henkilöosakkaasta osallistuu vuosikokoukseen noin 40 henkeä. Metsänviljelytöissä on nykyisin väkeä muun muassa Lietuasta ja Puolasta.

Laestadiuksen piirissä

Aamupäivän toisena kohteena vierailimme Laestadiuspirtissä eli nyt museona toimivassa Pajalan vanhassa pappilassa. Pappilan esitteli ja Laestadiuksen toimintaa selosti Anton Hennix Raukola. Lars Levi Laestadius (1800–1861) oli pappi ja monipuolinen tiedemies, aluksi kasvitiedettä Uppsalassa opiskellut. Ennen Pajalaa Laestadius toimi vuodet 1826–1849 Kaaresuvannon kirkkoherrana paneutuen alkuaikoina eritoten luku- taidon ja kristinopin opetukseen sekä raittiustyöhön. 1840-luvun alkuvuosina Laestadius joutui omassa elämässään uskonkriisiin, joka selkeytyi hänen kohduttuaan yhdellä saarnamatkallaan Lapin Mariaksi kutsutun kansanhimisen.

Alkoi voimakas herätys, joka nopeasti levisi naapuripitäjiin ja niin Suomeen kuin Norjaankin. Saarnat saattoivat aiheuttaa kuulijoissaan hurmostiloja, äänekäitä liikutuksia, joiden johdosta alettiin puhua hihhuleista. Koska voimassa ollut konventikkeliplakaatti kielsi maallikoilta saarnaamisen, Laestadius organisoii liikkeen levittämistä kirkollisen opetustyön kautta. Perustettiin kiertäviä lähetysskouluja, joita johtivat ka- tekeetoiksi kutsutut opettajat. Hyvin tunnettu ”kou-

limestari” oli Juhani Raattamaa (1811–1899), kaa- resuvantolainen maallikko, josta tuli Laestadiusen läheinen työtoveri ja työn jatkaja. Raattamaan kerro- taan ensi kertaa käyttäneen synninpäästöä julistaes- saan muotoa ”Jeesuksen nimessä ja veressä”, mikä on muodostunut lestadiolaiseksi käytännöksi.

Lestadiolaisuus on sittemmin jakautunut monta kertaa. Suomessa suurin ryhmä on vanhoillilestadiolaiset, keskuselimenä Suomen rauhanyhdistysten keskusyh- distys eli SRK. Tämä liike on vahvin Oulun ja Lapuan hiippakunnissa, mutta merkittävä myös monissa ete- läisissä kaupungeissa. Vanhoillisuudesta 1930-luvul- la eronnut Lähetyssyhdistys Rauhan Sana on vahvin Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla, myös ruotsinkielisel- lä alueella. 1900-luvun alusta toiminut Uusheräys on vahvin Pohjois-Pohjanmaalla, mutta toimii Helsingis- säkin. Esikoislestadiolaiset taas on Ruotsista johdettu ryhmä, joka toimii varsinkin Etelä-Suomen kaupun- geissa. Ylivoimaisesti suurin ryhmä on SRK, jonka vuotuinen päätapahtuma Suviseurat on maan suurim- pia massatapahtumia, osanottajia likimain 100 000.

Kaikki lestadiolaisryhmät ovat maallikkojohtoisia, mutta luterilaiseen kirkkoon kuuluvia; esikoislestadio- laiset tosin ovat juuri näinä vuosina uusine ehtoollis- käsitksineen alkaneet tehdä eroa.

Retkeläiset Pajalan vanhan pappilan pihalla Lars Levi Laestadiusen patsaalla.

Erkki Raittila selosti
lestadiolaisuutta
Læstadiuksen haudalla.

Lestadiolaisista tai vahvoilta lestadiolaisalueilta ovat nousseet monet Oulun piispat: L. P. Tapaninen ja Hannes Leinonen olivat ennen piispuutta Ylitornion kirkkoherroja, Samuel Salmi on Pellon kirkkoherran poika ja nykyinen Oulun piispa Jukka Keskitalo taas on syntynyt Karungissa, siis Tornionjokivarressa.

Googlaamalla ”Pajala kommun” löytyvät kunnan sivut ruotsiksi, englanniksi, suomeksi ja meänkielellä. Viimeksi mainittu on erityisen hauskaa luettavaa.

Juha Aaltoila

Sienten ärhäköityminen on iso huolen aihe Ruotsissa

Männyn tervasrosan ja kuusen suopursuruosteen ärhäköityminen ovat iso huolen aihe Pohjois-Ruotsissa. Ammattiväelle asia ei ole uusi. ”Olemme jo 20 vuotta yrittäneet nostaa esille sienten tuhoja nuorissa metsissä”, kertoi Hans Mäkikaltio. Nyt pulma otetaan vakavasti. ”Kova ulosanto on auttanu!”

Skogsstyrelsen tutki Norrbottenin ja Västerbottenin nuoria metsiä. Kohteena oli 33 500 hakkuualaa vuosilta 1990–2000. Satelliittikuville tehty tutkimus osoitti, että neljäsosa 18–28-vuotiaista metsistä, yhteensä 95 000 hehtaaria, oli huonossa kunnossa. Analyysi kertoi, missä huonokuntoiset metsät ovat, mutta ei syitä huonoon kuntoon.

Monivammaiset nuoret metsät

Tuhoista kärsiviä metsiä kutsutaan monivaurioisiksi nuoriksi metsiksi. (multiskadad ugnskog). Hirven laidunnus on usein syy metsän huonoon kuntoon, mutta myös sienitaudit kuten tervasroso männyllä ja suopursuruoste kuusella vikuuttavat metsiä. Vakavin sienitauti on nyt männyn tervasroso, joka iskeytyy taimikoihin ja nuoriin kasvatusmetsiin. ”Olemme joutuneet tekemään päätehakkuita 30–40-vuotiaisiin metsiin”, Mäkikaltio murehti.

Vierailimme männyn taimikossa, jossa tervasroso oli kuroutunut männyn taimen rungon ympäri ja esti nestevirtaukset neulasiin. Punaisia taimia näkyi siellä täällä. ”Onko nämä net tulevaisuuvven mettät”, Mäkikaltio kysyi. Hänen mukaansa yritys pelastaa männikkö poistamalla saastuneet punaiset puut on tuottanut pettymyksiä; tervasroso on palannut tovin puhtaan vihreältä näyttäneeseen metsään takaisin kolkkaan työhönsä. Metsä- ja kangasmaitikka ovat tervasrosan väli-isäntiä. Maiden rehevöityminen ja ilmaston muutos voivat olla tervasrosan ärhäköitymisen syy. Metsänhoitaja Hans Winsa murehti tutkimuksen kehnoa tilannetta. Kollegansa Eje Andersson esitti ”tutkimuksen ja käytännön ihmisten yhteistyön lisäämistä Suomen ja Ruotsin välillä, meillä on siinä isot oppimisen mahdollisuudet.”

Tervasrosan tuhoama mänty, kiusallisen yleinen näky Pohjois-Ruotsissa.

Hans Winsa ja Hans Mäkikaltio kontortamännikössä.

Hirvituhot yleisiä, vieraslajeista apua

Hirvituhot ovat tervasrosoa laajempi ongelma. Pulmaan on haettu apua kontortamännystä ja lehtikuudesta. Hirvi karttaa kontortaa, mutta syö lehtikuusta, joka on Mäkikaltion mukaan suoranaista herkkua metsäkauriille. Kontortaa kasvaa Ruotsissa 600 000 hehtaarilla, laatu vaihtelee paljon. Puu käy sellusoppaan männyn kera ja parhaiden metsien sahatavara on hyvää.

Svenska Cellulosa Aktiebolag, SCA, on jalostanut kontortasta ohutoksaisia alkuperiä. Viljely on taantunut puun vieraslajisuuden takia. Metsäjätit ovat sertifiineet metsänsä, mikä asettaa hyvin ahtaat rajat ulkomaisten puulajien käyttöön. Ruotsin yksityisistä metsänomista-

jista harvat ovat lähteneet tiukkaan FSC-sertifointiin mukaan. Tämä voi olla viisasta ajatellen maan eteläosan puulajivalikoimaa. Etelä-Ruotsin puuntuottajien Södra saa siemenviljelmiensä douglaskuusen taimia jäsenten metsiin vuonna 2021. Hallalle ja riistalle altis, kasvu- paikkojen suhteen väljä ja puuaineksen ominaisuuksiltaan hyvä puulaji voi olla vaihtoehto vaikeuksissa kaarnakuoriaisten kanssa painivalle kuuselle.

Hanhivittikko

Retkeily päätettiin Hanhivittikkossa. Se on laaja perinneympäristö rakennuksineen ja avarine, laidunnettuine kenttineen. Vielä kuunneltiin jo tutuksi tullutta meänkieltä.

Päätöskahvilla Hanhivittikkossa.

Metsähallitus 100 vuotta -juhlapuu

Metsähallituksen viettäessä satavuotisjuhliansa vuonna 1959 eräs onnittelijoista oli Metsäpuiden rodunjalostussäätiö (myöhemmin tunnettu Metsänjalostussäätiönä), joka lahjoitti juhlijalle vartetaimen, joka oli vartettu Enosta Pamilon valtionpuistosta valitusta plusmännystä K13. Tässä yhteydessä puulle oli annettu lisänumeroksi tapahtumaan viittaava M100.

Juhlan yhteydessä Metsähallitukselle luovutettu vartte istutettiin myöhemmin Evon metsäkoulun pihalle. Lahjan luovutuksen yhteydessä lahjoittaja ilmoitti toimittavansa lähivuosina vastaavanlaiset vartteet jokaiseen Metsähallituksen hoitoalueeseen, mikä käy ilmi ylijohdaja M. Lappi-Seppälän ja metsänhoidon ylitar-

kastajan V. K. Aholan 11.11.1959 piirikuntakontto-reille ja hoitoalueille osoittamasta kirjeestä. Kirjeessä kehoitetaan ”valitsemaan lahjатаimelle sopiva, helppo-pääsyinen ja edustava kasvupaikka sekä toimittamaan aikanaan istutustyö huolellisesti”. Kirjeen mukaan istutus oli dokumentoitava tekemällä siitä metsänviljelykortti kahtena kappaleena, hoitoalueelle itselleen ja Metsähallitukselle.

Miksi sitten tällainen lahjoittaja ja tällainen lahja? Metsänjalostuksen alkuvaiheen historian tunteminen antaa tähän vastauksen. Alkuvaiheessa Metsähallitus oli keskeinen toimija pluspuiden valinnassa, se muun muassa palkkasi kenttätöitä tekeviä valitsijoita. Pluspuiden va-

Kantapuun n:o **M100 (K13)** Puulaji **Mänty, Pinus silvestris** Provenienssi, rotu **Eno** n kunta **Eno** Merkinnyt **R. Sarvas** 1.8.1947
 Kantapuun tarkka paikka **Metsähallinnon Haapajoen hoitoalue, Pamilonkosken valtionpuisto, Jalouskartta v. 1952, kl. 3, os. 6, kuvio 380 b.** Merkintä **O. Helenius** pvm **22.4.1959**
 Pituus- ja leveysaste **62° 55' 30" 25'** Merenpinnan yläp. **156,5** m Tyypin arvostelu **hyvä** Valokuva n:o _____
 Omistaja, osoite, puh. **Haapajoen hoitoalue, Joensuu, Rantak. 6, puh. 4121** Karttaluonnos
 Opas, osoite, puh. **Metsäteknikko A. Pussinen, Kirjoavaara, puh. Uimaharju 82.** Peitepiirros tai kartta **Haapajoen haara** Puhka-lahti
 Majoitus, osoite, puh. _____
 Tyypin **MT** Mgalaji **mh** Kivisyys **1** Soistuminen _____
 Metsikön kehitystilalla **hakkuukypsä tukkimännikkö**
 Metsikön syntytapa **luonnonsiemennys kulan jälkeen**
 Metsikön käsittely **luonnontilainen metsikkö**
 Metsikön terveydentila **hyvä**
 Valtapuista kapealatuksia % **5**

Kantapuun ja siitä 20 m:n säteellä 4 paksuinta puuta

Puun-merkki	D 1.3 cm				2x kuori cm	D 6.0 kuori-neen cm	D 1.3- D 6.0 cm	Pituus m	Kuutiomäärä kuorineen k m³	Teknillisen kuutiomäärä p	Lustaja		5 paksuinta oksaa					Karsiutunut rungon osa O. 1 m	Huomautuksia
	1	2	Keski-määrin	kuoretta							kannon 1.3 m:n korkeudelta	6 m:n	1	2	3	4	5		
M100	37,5	37,0	37,2	34,5	2,8	31,1	6,15	28,75	1,40	35,74	104	4,5	4,6	3,9	4,1	4,0	4,2	6,9	Oksat ja karsi-utuminen mi-tattu 13.12.1952
A	42,0	40,9	41,5	36,9	4,6	33,5	8,00	26,00	1,48	28,07	120	6,5	6,5	6,0	5,5	5,5	6,0	3,1	
B	37,0	38,2	38,1	34,9	3,2	29,7	8,4	25,75	1,28	21,93	111	5,5	5,0	4,5	4,0	4,0	4,6	2,1	
C	40,0	41,5	40,8	37,8	3,0	32,3	8,5	26,25	1,36	27,00	116	6,5	6,5	6,0	6,0	5,5	6,1	1,6	
D	41,5	41,3	41,4	38,2	3,2	34,0	7,4	26,5	1,50	31,79	112	6,5	6,5	6,5	6,0	5,5	6,2	1,9	
A-D yhteensä	147,8				14,0	129,3	32,3	104,5	5,62	108,79	469	22,8					8,7	45 %	
A-D keskimäärin	36,9				3,5	32,4	8,1	26,1	1,40	27,19	117	5,6					2,2		

Latvoksen pituus **14,0** m
 Latvoksen leveys **3,4**
 Latvoksen tiheys **liheä**
 Latvustyyppi **kapea, kartiomainen**
 Oksakulma **90°**, Oksatyyppi _____
 Hilsekuoren alaraja **6,5** m maasta
 Huomautuksia **Mittaukset 22.4.1959**
 $D1.3 = 39,0$, $D6.0 = 33,9$, $H = 31,0$
 Kuutiomäärä kuorineen **1,73 km³**,
 teknillinen kuutiomäärä **42,99**
 Metsähallituksen 100-vuotisjuhlapuu

Mittavuoden alku **1.10.47** 1,3 m:n korkeudelta kairatut lastut **4** 104 120 111 116 112
 10 sisintä lustoa

Pluspuun K13/M100 kantapuukortti. Lahjoituksen yhteydessä puulle on annettu ”lisänimeksi” M100, järjestelmän mukainen tunnus on K13 (valittu Keski-Suomen alueelta). Mittaustieto-osiossa ensimmäisellä rivillä ovat varsinaisen pluspuun tiedot ja neljällä seuraavalla vertailupuiden (A-D) tiedot. Lähde: Luonnonvarakeskus, Metsägeneettinen rekisteri.

linta painottui myös vahvasti Metsähallituksen maille erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa ja Metsähallitus oli alusta saakka merkittävin siemenviljelysten perustaja Suomessa (Laitakari 1960, Oskarsson 1995). Metsähallituksesta oli siis korvaamaton apu metsänjalostuksen päävetäjälle Metsäpuiden rodunjalostussäätiölle.

Lahjana annettu varte edusti juuri tyypillistä Metsähallituksen maalta valittua pluspuuta. Se ei kuitenkaan ollut ulkoasultaan mikään keskimääräinen plusmänty, vaan erikoisen hieno-oksainen ja hyvälaatuinen, kuten juhlapuulle sopiikin. Sen valitsijakaan ei ollut kuka hyvänsä, vaan Suomen metsänjalostustoiminnan käynnistäjä Risto Sarvas, joka löysi puun vuonna 1947, ensimmäisenä vuonna jolloin pluspuuta valittiin (Oskarsson 1995).

Lahjoitustapahtumaa varten alkuperäinen pluspuu mitattiin uudelleen ja sitä koskevan kantapuukortin tiedot päivitettiin. Uusi korttiversio täytettiin erityisen huolellisesti ja siistillä käsialalla (kuva s. 15). Ilmeisesti kortin kopio luovutettiin juhlatilaisuudessa Metsähallitukselle, koskapa siinä olevia pluspuuta koskevia mittaustietoja lueteltiin hyvin yksityiskohtaisesti esimerkiksi Lappi-Seppälän ja Aholan kirjeessä. Mielenkiintoista, eikä todennäköisesti pelkästään sattumaa on, että Laitakarin (1960) Metsähallituksen 100-vuotishistoriikissa on sivulla 222 kuva nimeämättömästä pluspuusta, joka sitä koskevien tietojen perusteella on jokseenkin varmasti juuri tämä samainen juhlapuu K13/M100.

Törmäsin sattumalta tätä lahjoitusta koskevaan kirjeeseen Luonnonvarakeskuksen Metsägeneettisessä rekisterissä. Mieleeni tuli selvittää, miten tämän lahjoituksen kanssa on lopulta käynyt. Metsähallituksen suuntaan tekemäni kyselyt ovat johtaneet siihen tulokseen, että alkuperäinen pluspuu on edelleen olemassa nykyisin Joensuuun kuuluvassa Pahkavaarassa (Juha Lappalainen, Metsähallitus, sähköpostiviesti 30.4.2019). Sen läpimitta oli kasvanut 60 vuodessa 39 cm:stä 58 cm:iin, joten se kasvaa ja voi hyvin. Ja mikäs sen on kasvaessa, eihän sillä ole vielä ikää kuin vajaat 190 vuotta, ja alue on nykyään vanhojen metsien suojelualuetta.

Pluspuun K13/M100 Evon metsäkoulun puistoon vuonna 1959 istutettu varte. Kuva: Antti Sipilä.

Juhlan yhteydessä Metsähallitukselle lahjoitettu varte, joka siis istutettiin Evolle, on myös edelleen olemassa ja hyvässä kunnossa (kuva s. 16). Vaikka varte kasvaa-kin avoimella paikalla, se on varsin hento-oksainen kuten alkuperäinen pluspuukin.

Metsähallituksen hoitoalueisiin toimitettaviksi luvatuista vartteista en sen sijaan ole kyselyistäni huolimatta saanut mitään tietoja. Jos vartteita on todella toimitettu kaikkiin silloisiin hoitoalueisiin, niitä on lähetetty liki sata, sillä Laitakarin (1960) mukaan vuonna 1957 Metsähallituksella oli 82 hoitoaluetta. Pohjoisimmassa Suomessa, Rovaniemeltä pohjoiseen, niiden elossa säilymisen todennäköisyys ei välttämättä ole kovin hyvä, mutta suurimmassa osassa hoitoalueita niiden voisi kuvitella säilyneen hengissä. Valtaosa silloisista hoitoalueen konttoreista lienee nyt jonkin muun kuin Metsähallituksen hallinnassa, joten näiden juhlavartteiden jäljittäminen on aika vaikeaa, jollei mahdotonta.

Joka tapauksessa olisi mielenkiintoista tietää, onko näitä luvattuja vartteita ylipäättään toimitettu, ja jos on, mikä niiden kehitys ja kohtalo on ollut. Jos jollain on asiaan liittyvää tietoa tai muistikuvia, toivon ottamaan yhteyttä tämän kirjoittajaan. Myös kielteiset havainnot ovat tervetulleita, eli jos joku on ollut töissä jossain Metsähallituksen hoitoalueessa 1960-luvun alkuvuosina, ja varmaksi muistaa, ettei tällaista vartetta ole saapunut, siitäkin voisi raportoida. Kyseessä on mielenkiintoinen pala metsänjalostuksen ja myös Metsähallituksen historiaa.

Lähteet

Laitakari, E. 1960. Metsähallinnon vuosisataistaival 1859 – 1959. Silva Fennica 107. 447 s.

Oskarsson, O. 1995. Silmällä tehty savotta. Pluspuiden valinnan historia ja arki. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 579. 67 s.

Seppo Ruotsalainen

seppo.ruotsalainen@luke.fi

puhelin 029 532 4286

Uittotöitä ja tukkilaisia

Uittoa, uittotöitä ja tukkilaisia on kuvattu runsain määrin kirjallisuudessa ja elokuvissa. Kameran avulla on uittoa tuotu nähtäville paljon myös. Aiheesta on tehty maalauksia, mutta niiden määrä on pienempi. Tässä on kaksi taulua, nimekkäiltä taiteilijoilta molemmat sekä yksi tositilanne viime kesältä.

Ensimmäisenä on *Kevättunnelma Vantaanjoella* vuodelta 1912. Se on Hugo Simbergin (1873–1917) myöhäiskauden töitä. Taulu kuuluu Taidekoti Kirpilän kokoelmaan Helsingissä.

Kevättunnelma Vantaanjoella (Hugo Simberg).

Aarne Järvisen Tukki-laistaulu.

Kaikkia jotakuinkin uittokelpoisia vesiä käytettiin noihin aikoihin uittamiseen, myös Vantaata. Vantaan pääuoma saa alkunsa Hausjärveltä ja juoksee yhä laajenevana ja sivujoista lisää vettä saavana poikki Uudenmaan laskeakseen Vanhankaupunginlahteen Helsingissä.

Hugo Simberg aloitti taideopintonsa Viipurissa. Opinnot jatkuivat Suomen taideyhdistyksen piirustuskoulussa. Hän koki kuitenkin, että opinnot eivät edenneet ainakaan hänen toivomallaan tavalla. Niinpä hän tukeutui muihin taiteilijoihin, muun muassa Helene Schjerfbeckiin.

Akseli Gallen-Kallelan, jo silloin tunnetun symbolistin oppilaaksi, Simberg tuli vuonna 1895. Tämä aloitti tärkeän kehitysvaiheen. Simberg haki vaikutteita myös Ranskasta ja Italiasta.

Hugo Simberg on suomalaisen symbolismin suuria nimiä. *Haavoittunut enkeli* ikuisitui ensimmäisen kerran vuonna 1902. Lars Sonckin suunnittelema Tampereen tuomiokirkko sai tunnetut maalauksensa vuosina 1904–1905. Magnus Enckell maalasi alttaritaulun, Simberg muut maalaukset. Niistä mainittakoon *Köynnöksenkantajat* ja versio *Haavoittuneesta enkelistä*.

Hugo Simbergin ehkäpä näkyvin ja siksi tutuin työ on UPM-Kymmenen *Aarnikotkatunnus*. Se on vanhin edelleen käytössä olevan yritystunnus. Simberg suunnitteli sen Kymiyhtiölle vuonna 1899.

Tukkilaistaulu on Aarne Järvisen (1891–1963) vuonna 1913 maalaama. Aarne Erkki tunnetaan paremmin etukirjaimillaan A. E. Hän valmistui metsänhoitajaksi vuonna 1915. Järvisen oli viidettä Helsingin yliopistossa opiskellutta metsäylioppilaskurssia ja neljättä ikäluokkaa, joka suoritti kesäharjoittelunsa Hyytiälässä. Taulu onkin syntynyt tuona Hyytiälän kesänä.

A. E. Järvinen työskenteli pääasiassa Metsähallituksen Perä-Pohjolan piirikuntakonttorissa. Hänen tehtävänsä oli metsien arvioinnin johtaminen ja metsätalouden suunnittelu. Hänestä tuli arvioimistoimiston johtaja vuonna 1924, josta tehtävästä hän jäi, ylimetsänhoitajan arvonimen saaneena, eläkkeelle vuonna 1958. Näin koko Pohjois-Suomi tuli hänelle perin pohjin tutuksi.

A. E. Järvisellä oli usein mukanaan maalausvälineet. Hän hankki myös koulutusta Ateneumissa. Valtaosa hänen töistään oli akvarelleja. Vuosien mittaan Järvisellä oli näyttelyitä muun muassa Helsingissä, Rovaniemellä, Kokkolassa, Kemissä ja Torniossa. Järvine valokuvasi myös mielellään.

Järvinen oli tunnetumpi kirjailijana kuin kuvataiteilijana. Kirjojen elämänpiiri oli pääasiassa pohjoisissa metsissä ja erämaissa. Ensimmäinen kirja on vuodelta 1925, *Erämaan valo*, salanimellä Erkki Jauri kirjoitettu. Kaikki seuraavat tulivat omalla nimellä. Teoksia syntyi yhteensä 21. Viimeiset ovat *Viimeisellä vedenjakajalla* vuodelta 1962 ja *Särkyvää kirkkautta* vuodelta 1963.

Vetäytymis-, keskittymis- ja kirjoittamispaikaksi A. E. Järvinen rakensi kavereineen eräkämpän Naaman-kairan Marasenlammella vuonna 1932. Nyt kämpppä

on entistetty ja sen ympärillä on suojelualue, Järvisen aihkikko.

Tukkilaistaulu on Hyytiälän metsätieteellisellä asemalla, jossa se on luultavasti ollut valmistumisestaan asti. Hyytiälä sijaitsee Juupajoella. Metsänhoitajien kesäharjoittelu on suoritettu Hyytiälässä vuodesta 1910, jossa se tapahtuu edelleen. Vieläkin käytössä olevat hirsirakennukset valmistuivat vuonna 1912. Nykyään Hyytiälä on kansainvälinen, monitieteellinen tutkimuskeskus.

Tukkien liikuttelu ja yksittäisillä pölleillä liikkuminen loppuivat arkisena, kovana ja taitoa vaativana työtä irtoutuon loppuessa. Tukkilaistaitoja ja -perinnettä ylläpitää joukko siihen harjaantuneita alan ammattilaisia. Niinpä taidot säilyvät ja tukkilaiskilpailuissa ratkotaan, kuka on paras. Alla oleva kuva on kesän 2019 Metsäkulttuuripäiviltä Lustossa. Tukkien liikuttelua monin tavoin näyttivät Jaska Saaristo ja Jori Mikkonen. Jaska on tässä kuvassa taaempana ja vasemmalla. Tällä näinkin liukkaalla pöllillä he olisivat rullailleet niin kauan kuin heitä olisi huvittanut. Molempien taidot ja ketteryys ovat niin korkeata luokkaa. Yleensä tässä leikissä taitamattomampi molskahtaa hyvin pian veteen.

Antti Koskimäki

Tukkilaistaitoja kesän 2019 Metsäkulttuuripäivillä Lustossa.

Yli 60 vuotta raivaussahan kahvoissa

Sysmälinen metsätalousyrittäjä Jouko Juurikkala esittelee hyvillä mielin raivaussahaa, jolla hän vapautti kuusentaimia vesakon alta vuonna 1959. Kuuset ovat nyt vartevia tukkipuita. Viime kesänä vuorossa oli lähistöllä taimikonhoito tuntuvasti kevyemmällä raivaussahalla. Jouko Juurikkalan osallistui jo vuonna 1943, kymmenvuotiaana poikasena, metsätaloustöihin isänsä, kauppias Kalle Juurikkalan kanssa. Silloin leimattiin puita siten, että kaadettavien runkojen minimipaksuus oli seitsemän tuumaa 18 jalan korkeudelta. Kyseessä ei ollut määrämittaharsinta, vaan alimitoista huolimatta tinkimättömän huolella ajateltu metsänhoidollinen harvennus. Uudistettaviin paikkoihin jätettiin hyvät siemenpuut. Tästä alkoi Joukon edelleen jatkuva hyvä metsien hoito Ylä-Moron tilalla Onkiniemessä.

Jouko Juurikkalasta tuli Ylä-Moron tilan omistaja vuoden 1955 alusta. Puuston keskikuutiomäärä oli noin 50–60 m³/ha. Tämä johtui osaksi vieläkin siitä, että Kalle-isä osti tilan vuonna 1925 sen ajan tapaan myyjän määrämitalalla vähiin puihin hakkaamana.

Vuonna 1955 Ylä-Moro oli kohtalaisen kokoinen pienviljelystila peltoineen, karjoineen ja metsineen. Maasto on jyrkkäpiirteistä ja pelloissa oli aivan liikaa kiviä senkin ajan koneistuvaan maatalouteen. Lehmistä luovuttiin vuonna 1956. Viljanviljelyä jatkettiin vuoteen 1974. Viimeisenä maatalouden merkinä tilalla pidettiin lampaista vuoteen 1985.

1960-luvulla Jouko Juurikkala alkoi suunnata tilan tuotantoa metsätalouteen. Silloin se oli uutta ja herätti jopa ihmetystä. Metsien viljelytalous alkoi vuonna 1957 istuttamalla kuusia. Jo tuolloin hoidettiin taimikoita ja työkalu vuoteen 1959 asti oli vesuri. Vuonna 1961 aloitettiin soiden ojitukset. Vuonna 1961 ojitettiin noin 12 hehtaarin kokoinen, yhtenäinen, vähäpuustoinen räme. Nyt sekin on vankkaa, kahteen kertaan harvennettua männikköä. Ojitettu ala on yhteensä noin 30 hehtaaria. Laajamittainen metsien lannoitus aloitettiin vuonna 1964. Ravinteiden tarve selvitettiin maanäyteistä tehdyin analyysein. Peltojen metsitys aloitettiin heti viljan viljelyn lopettamisen yhteydessä, vuonna 1974. Kaikki pellot olivat metsinä 90-luvulla.

Jouko Juurikkala ja kaksi lukuisista vuosikymmenten mittaan käytössä olleista raivaussahoista. Taaimpana vuonna 1959 käytössä olleen raivaussahan teräosa. Voimanlähteenä oli moottorisaha. Sahasta poistettiin terälaippa ja näin saatiin ulosotto voiman siirtämiseksi raivaussahan terään.

Jouko Juurikkala mittailee kuusikkoa, jonka alkukehityksen hän varmisti vuonna 1959 hankkimallaan raivaussahalla.

Puusto kolminkertaistunut

Jouko Juurikkala on hoitanut ja hakannut metsiä tinkimättömän huolellisella metsänhoidollisella ajattelulla. Puusto on hyvinkin kolminkertaistunut reilussa 60 vuodessa. Osaamista Jouko on hankkinut kokemuksen kautta omien töidensä jälkiä seuraamalla sekä lue-malla alan kirjoja ja kuuntelemalla asiantuntijoita. Mitään erityisiä niksejä ei Ylä-Morossa eikä muuallakaan huipputuloksiin tarvita. Niihin tarvitaan tarkasti ja ehdottomasti ajallaan tehdyt työt. Liioin ei ole oikoteitä.

Kysytty asiantuntija

Ylä-Moron metsien kunto on herättänyt laajaa huomiota. Siksi Jouko Juurikkala on lukuisiin metsällisiin tilaisuuksiin kysytty asiantuntija, jonka kannanottoja kuunnellaan kiinnostuneina, huolella ja arvostaen. Kokemus ja näytöt omista metsistä puhuttelevat. Ylä-Morossa on käynyt myös lukuisia joukko vierailijoita kotimaasta ja ulkomailtakin, jolloin Juurikkalan opien tulokset on näytetty paikan päällä.

Mustaa valkoiselle

Vuodesta 1990 alkoi Jouko Juurikkala kirjoittaa Metsälehdessä. Kerran kuukaudessa voi lukea Joukon havain-

toja ja mietteitä noin 20 vuoden ajan. Kirjoitusten lukija pääsi Joukon kanssa metsään. Kirjoituksissa tarkastelun kohteina olivat pääasiassa metsien hoito ja puunkorjuu. Joukon kirjoituksen tunnuksena oli kolikon kuva. Tämä viittasi siihen, että joka kerta tarkasteltiin metsänhoitoa myös taloudellisesta lähtökohdasta.

Siihenastisista kirjoituksista julkaistiin vuonna 2002 kirja *Pakinoita metsätaloudesta*. Kustantaja oli Metsälehti Kustannus. Kirjan nimi on harhaanjohtava. Pakinaa pidetään hauskana ja huvittavana tapana esittää asioita. Jouko Juurikkalan esittämät asiat ovat totista totta, vaikka niitä ei ole tosikko kirjoittanutkaan. Asioiden tarkastelua lyhyinä kirjoituksina nimitetään esseeksi ja kolumniksi. Löytyisikö asialle suomalaisempi sana?

Vuonna 2011 ilmestyi, jo tutun yhtiön, mutta nyt nimitetään Metsäkustannus, kansiin laittamana, seuraava Jouko Juurikkalan toimintaan, kokemuksiin ja havaintoihin perustuva kirja, *Juurikkalan 500 mottia*. Sen toimitti Martti Linna. Aineistona ovat olleet Juurikkalan kirjoitukset ja Linna haastatteli Jouko Juurikkalaa ja hänen lapsiaan.

Antti Koskimäki

Suomalaisten salainen apu Chilen vallankaappauksen uhreille

Heikki Hiilamo: *Näkymättömät Sankarit*. Into Kustannus, 408 sivua. ISBN: 978-952-351-055-5

Heikki Hiilamon kirja *Näkymättömät sankarit* on outo teos arvosteltavaksi tällä pastalla. Metsät kyllä mainitaan, mutta metsäalan ammattilaiset eivät ole kirjan pääosissa eivätkä edes merkittävässä sivuosissa. Tarinan kulisseista heitä kuitenkin löytyy yllättävän monta. Kirjan kirjoittaja on Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan professori ja tunnettu sekä arvostettu yhteiskunnallinen keskustelija. Teos perustuu tositapahtumiin, vaikka tyylilajiltaan kirja onkin lähempänä seikkailukertomusta kuin tietokirjaa. Se kertoo kahden suomalaisen diplomaatin, suurlähettiläs Tapani Brotheruksen ja konsuli Ilkka Jaamalan, toiminnasta Chilessä vuonna 1973 tapahtuneen vallankaappauksen jälkeen. Miehet pelastivat arviolta 2.000 poliittista pakolaista vapauteen kenraali Augusto Pinochetin sotilasjuntan hirmuhallinnolta. Työ tapahtui osaksi Suomen virallisen ulkopolitiikan vastaisesti, salassa ja ilman virallista lupaa.

Chilen sosialistinen puolue *Unidad Popular (UP)* oli saavuttanut voiton syyskuussa 1970 pidetyissä parla-

menttivaaleissa. Sen myötä maa siirtyi uuden vasemmistolaisen presidentin Salvador Allienden johdolla ensimmäisenä maana maailmassa demokraattista tietä kohti sosialismia. Tapahtuma herätti runsaasti innostusta erityisesti vasemmistopiireissä niin Suomessa kuin muissa pohjoismaissakin. Chile kiinnosti myös suomalaista teollisuutta. Maassa oli runsaat luonnonvarat. Outokumpu halusi päästä hyödyntämään Chilen rikasta kuparia. Maan runsaat metsävarat kiinnostivat taas metsäteollisuusyhtiöitä.

Chile Suomen kehitysyhteistyön kohdemaaksi

Suomen kehitysyhteistyö otti 1970-luvun alussa ensiaskeleitaan. Eteläamerikkalainen Chile valittiin Suomen kehitysavun vastaanottajamaaksi. Ulkoasianministeriössä nähtiin, että kuparin ohella Chilessä oli runsaasti potentiaalia erityisesti metsätalouden ja -teollisuuden kehittämisessä. Yhteistyön käynnistämiseksi maan pääkaupunkiin Santiagoon perustettiin vuonna 1972 Suomen lähetystö. Sen päälliköksi määrättiin nuori, espanjankielentaitoinen diplomaatti Tapani Brotherus. Saman vuoden syksyllä Suomi solmi Chilen kanssa kahdenvälisen sopimuksen kehitysyhteistyöstä. Lienee osin sattumaa, että tuolloin Chileen päätyi myös kaksi nuorta suomalaista metsänhoitajaa, Juha Maasola ja Tatu Ollikainen. He työskentelivät FAO:n metsähankkeen apulaisasiantuntijoina.

Presidentti Allende aloitti heti valintansa jälkeen mit-tavan uudistusohjelman. Ensiksi kansallistettiin ulkomaisten yritysten hallussa olleet maan kuparikaivokset ja käynnistettiin laaja maareformi. Kansa haluttiin pitää tyytyväisenä avokätisen talouspolitiikan avulla. Erityisesti työläisten ja köyhien asemaa parannettiin nostamalla palkkoja ja kasvattamalla julkisia menoja. Maan valuutta revalvoitiin, korkoja alennettiin ja tuotteille sekä palveluille asetettiin hintasulkuja. Radikaali uudistus kärjistyi kuitenkin pian taluskriisiksi. Inflaatio kiihtyi ja tavarat hävisivät kaupoista. Vakava elintarvikepula kiihdytti mieliä, ja keskiluokka sekä osa järjestäytyneistä

työväestöstä menetti uskonsa hallitukseen rajun inflaation vuoksi. Tilanne oli syksyllä 1972 räjähdysherkkä.

Suomi viritteli samaan aikaan yhä läheisempää yhteistyötä Chilen kanssa. Silloinen ulkoasianministeriön apulaisosastopäällikkö Martti Ahtisaari kävi marraskuussa 1972 Chilessä neuvotteluja maiden välisestä kehitysyhteistyösopimuksesta. Rauma-Repola ja Tamrock olivat kiinnostuneita toimittamaan Chileen metsätraktoreita, metsäteollisuuden koneita ja laitteita, kaivoskoneita sekä tietysti paperiteollisuuden tuotteita. Chile tarjosi Suomeen kuparin ohella viiniä ja hedelmiä. Ahtisaari allekirjoitti sopimuksen Chilen metsähallituksen päällikön Jaime Tohán kanssa. Chile oli jo tuolloin yksi Latinalaisen Amerikan merkittävimmistä sahatavaran ja sellun viejämaista.

Suomalaiset ryhtyivät kehittämään maan metsäteollisuutta

Jaakko Pöyryn asiantuntijat saivat diplomi-insinööri Lars (Lasse) Haartmanin johdolla tehtäväkseen laatia Chilen metsäteollisuuden kehittämisohjelman. Kanadansuomalainen Haartman oli toiminut jo ennen Alienden aikaa Chilessä FAO:n asiantuntijana ja Santiagon yliopiston metsäekonomian professorina. Hänen aloitteestaan joukko chileläisiä metsäalan ammattilaisia oli 1960-luvulla tehnyt opintomatkan Suomeen. Heidän joukossaan olivat Jaime Tohán ohella mm. nuoret metsänhoitajat Luis Astorga ja Fernando Saravia, joista tuli myöhemmin Suomen ja Chilen välisen metsäalan yhteistyön kantavia voimia. Haartman oli ollut aiemmin perustamassa Chilen metsätutkimuslaitosta. Tohá oli Alienden perhetuttu ja hän sai myös presidentin kiinnostumaan metsäasioista. Metsäherätyksen saatuaan Allie de kutsuikin Chilen metsiä maan toiseksi kupariksi. Jaakko Pöyry Oy laati Suomen ulkoasiainministeriön toimeksiannosta Chilelle metsäteollisuuden kehittämisohjelman. Se maksoi 1,5 miljoonaa markkaa, ja vuoden 1973 alussa Suomi myönsi Chilelle 10 miljoonan kehitysluoton. Nyt varat käytettiin kuparin liekkisulaton hankkimiseen Metex Osuuskunnalta.

Kaikista kehityspyrkimyksistä huolimatta maan epävakaus ja kansan tyytymättömyys lisääntyivät vuoden 1973 aikana. Suurvaltojen tiedustelupalvelut sekaantuivat Chilen sisäisiin asioihin. Neuvostoliiton KGB

pyrki tukemaan Alienden hallitusta ja Yhdysvaltain CIA taas horjuttamaan sen asemaa kaikin keinoin. Sotilasvallankaappaus alkoi 11. syyskuuta 1973, kun Chilen maavoimien komentaja, kenraali Augusto Pinochet ilmoitti asevoimien ottaneen vallan Chilessä. Kaduille pystytettiin sulkuja, ja viestintäyhteydet ulkomaille katkaistiin. Tankit piirittivät presidentin palatsin ja avasivat tulen sitä vastaan. Myös ilmavoimat pommitivat presidentin palatsia, ja rakennus syttyi tuleen. Presidentti Allie de teki tämän jälkeen itsemurhan todettuaan tilanteen toivottomaksi.

Suomen lähetystö jouduttiin sulkemaan joksikin aikaa rauhattomuuksien vuoksi. Ruotsin suurlähetystön Tukholmaan toimineen viestiyhteyden avulla Brotherus sai seuraavana päivänä sanoman Suomen ulkoministeriöön. Viestissään hän kertoi muiden asioiden ohella, että Suomessa vierailut Chilen metsähallinnon päällikkö Jaime Tohá oli pidätetty. Tilanne jatkui kaoottisenä päiväkausia. Laukausten vaihtoa kuului eri puolilta Santiagoa, kun armeija jatkoi teollisuuslaitosten ja virastojen miehittämistä. Sotilasjuntan julistuksissa oli vahvat oikeistolaiset äänenpainot. Useimmat kansanrintamahallituksen johtomiehet pidätettiin. Etsintäkuulutetut luvattiin ampua, jolleivät he ilmoittaudu.

Vallankaappaus tuhoaa maan demokratian

Maahan julistettiin sotatila. Kenraali Pinochetin junta lakkautti parlamentin, kielsi puolueet ja ammattiyhdistysliikkeet sekä aloitti poliittisten vastustajiensa vainon. Pidätykset alkoivat työpaikoilla, yliopistoissa, virastoissa ja kaduilla. Santiagon kansallisstadionista tehtiin pidätyskeskus, jonne vietiin kymmeniä tuhansia vangittuja vasemmistolaisia. Sieltä heitä siirrettiin myöhemmin eri puolilla maata sijainneisiin keskitysleireihin. Osa kiinniotetuista teloitettiin. Suomessa Chilen vallankaappaus synnytti voimakkaita mielenilmauksia. Nuorille vasemmistolaisille Chilen sosialismin tuho oli shokki. Sotilasjuntan vastainen poliittinen toiminta synnytti Suomessa nopeasti vahvan solidaarisuusliikkeen Chilen puolesta. Perustettuun Suomi-Chile-Seuraan liittyi vasemmisto- sekä keskipuolueiden jäseniä, ammattiyhdistysliikkeiden edustajia, opiskelijoita ja koululaisia sekä suuri määrä kulttuuriviekeä. Tuleva tasavallan presidentti Tarja Halonen oli yksi seuran aktivisteista.

Vallankaappauksen syiden ja tapahtumien esittelyn jälkeen Hiilamon kirja keskittyy kuvaamaan Suomen suurlähetystön voimakaksikon – Brotheruksen ja Jaamalan – toimia vainottujen chileläisten pelastamiseksi. Heti vallankaappauksen käynnistyttyä Allienden hallinnon virkamiehet ja kannattajat alkoivat etsiä itselleen suojaa eri maiden lähetystöistä ja diplomaattien kodeista. Turvapaikan myöntäminen eli diplomaattinen suojelu oli ylimuistoinen tapa Latinalaisessa Amerikassa. Yleisesti katsottiin, että lähetystö tai diplomaatin asunto olivat paikkoja, jonne sijaintimaan armeijalla, poliisilla tai muilla viranomaisilla ei ollut asiaan. Pyyntöjä alkoi sadella myös Suomen suurlähetystölle. Brotherus ja Jaamala keskittyivät kuitenkin aluksi kahdeksantoista maassa olleen suomalaisen turvallisuuden varmistamiseen. Tässä yhteydessä aiemmin tietymättömissä olleita chilensuomalaisia löytyi kolme lisää!

Tilanne muuttui päivä päivältä vaikeammaksi, kun suojaan pyrkineitä henkilöitä alkoi ilmestyä lähetystöön yhä enemmän. Vuonna 1973 Suomella ei vielä ollut kokemusta turvapaikanhakemusten käsittelystä. Brotherus pyysi ohjeita ulkoasianministeriöltä Helsingistä, mutta ei saanut aluksi pyyntöönsä vastausta. Uusi käänne tapahtumien ketjuun tuli, kun yksi turvapaikanhakija kiipesi matkalaukkuineen Brotheruksen virka-asunnon aidan yli. Tulijoita ilmestyi myöhemmin lisää. Lopulta talossa suurlähettiläsparin vieraana oli useita kuukausia liki 30 henkilöä! Brotherus syötti ja juotti heitä omalla kustannuksellaan. Helsingissä ulkoasianministeriö vältteli aluksi vastuutaan, mutta suostui lopulta siihen, että turvapaikanhakijat saivat jäädä lähetystöön tilapäisesti. Chilen sotilasjuntan ja presidentti Allienden hallintoa tukeneiden valtioiden välit kiristyivät. Maa katkaisi diplomaattisuhteensa Kuubaan ja Itä-Saksaan (DDR). Ruotsi ryhtyi Kuuban suojeluvaltioksi eli valvomaan maan etuja Chilessä. Suomen poliittinen johto yllätettiin täydellisesti, kun DDR pyysi samalla tavalla Suomea suojeluvaltiokseen. Pyyntöön kuitenkin suostuttiin harkinnan jälkeen.

Poliittisten pakolaisten pelastusoperaatio alkaa

Kirjassa kerrotaan yksityiskohtaisesti, kuinka Brotherus ja Jaamala ryhtyivät tämän jälkeen pyörittämään

valtaisaa turvapaikkaoperaatiota. DDR:n lähetystörakennus ja siihen liittyneet saksalainen koulu ja kulttuurikeskus otettiin itäsaksalaisen diplomaattien poistuessa Suomen suurlähetystön haltuun. Tiloista tehtiin poliittisten pakolaisten vastaanottokeskus. Yksin satojen ihmisten muonittaminen ja muu huoltaminen oli suuria ponnistuksia vaatinut operaatio. Kun sotilasjunta alkoi myöntää Allienden hallinnon kannattajille maastapoistumislupia, Suomen suurlähetystö toimi muiden länsimaiden lähetysten tapaan hakemusten välittäjänä. Halukkaat pyrkivät aluksi ensisijaisesti muihin Latinalaisen Amerikan maihin, mutta kun tilaisuuksia ei ollut riittävästi tarjolla, poliittiset paineet päästä maanpakoon Eurooppaan lisääntyivät. Monien Länsi-Euroopan maiden ohella Itä-Saksa tarjosi auliisti useille chileläisille turvapaikan.

Hiilamo on kaivanut kirjaansa varten mielenkiintoisia yksityiskohtia ulkoasianministeriön arkistosta. Yksi uskomattomimmista tarinoista on kiistely Suomen otettavista pakolaisista. Poliittinen paine ja muiden maiden esimerkki pakottivat Suomen ottamaan asiaan kantaa. Lokakuun lopulla 1973 Suomen hallitus teki päätöksen sadan kiintiöpakolaisen ottamisesta. Aiempaa kokemusta pakolaisista ei kuitenkaan ollut, ja asiaan liittyvä lainsäädäntö oli puutteellista. Suomessa ryhdyttiin pohtimaan, millaisella koulutustaustan omaavat voisivat Suomeen sopeutua. Siinä tilanteessa metsäala tuntui turvalliselta valinnalta.

Ensimmäinen 50 henkilö erä Suomeen tulevia pakolaisia valittiin Brotheruksen luota suojaa hakeneista. Joukossa oli insinöörejä ja metsänhoitajia sekä heidän perheenjäseniään. Nämä henkilöt pääsivät maasta ”stipendiaatteina”. Metsäalan henkilöt olivat luonnollinen valinta, sillä monet heistä olivat olleet mukana Jaakko Pöyry Oy:n aiemmin toteuttamassa kehitysyhteistyöhankkeessa. Kirjassa Hiilamo kertoo haastattelun pohjalta yksityiskohtaisesti nuoren Gerardo Meryn tarinan. Mies oli vallankaappauksen alkaessa gradua vaille valmis metsänhoitaja. Ennen Suomeen pääsyään hän joutui kuitenkin jonkin aikaa piileskelemään maan alla, kunnes Brotherus sai järjestetyksi hänelle maastapoistumisluvan ja lentolipun. Ensimmäiset chileläiset pakolaiset saapuivat Suomeen 19. marraskuuta 1973. Helsinki-Vantaan lentoasemalla oli tuolloin 20 astetta pakkasta, ja valkea lumi peitti maan.

Pelle Heikkilä esittää suurlähettiläs Tapani Brotherusta ja Mikael Persbrandt suurlähettiläs Harald Enestamia Hiilamon kirjan *Näkymättömät sankarit* pohjalta tehdyssä draamasarjassa *Invisible Heroes*.

Suurlähettiläistä tuli oman aikansa sankareita

Suomen ja Ruotsin yhteistyö Chilen poliittisten pakolaisten pelastamiseksi sai valtaiset mittasuhteet. Hiilamo kuvaa, kuinka Suomen suurlähettiläs Tapani Brotherus ja Ruotsin suurlähettiläs Harald Enestam vaivojaan säästämättä ja toinen toistaan tukien järjestivät tuhansille vainotuille pakotien pois maasta. Menettelytavat eivät aina olleet diplomaattisen korrekteja. Miesten täytyi aika ajoin turvautua oveluuteen ja osin oman käden oikeuteenkin pelastaessaan teloitusuhan alla olleita ihmisiä vapauteen. Chilen sotilasjunta ei katsonut asioita aina hyvällä, ja niinpä suurlähettiläs Enestam julistettiin ei-toivotuksi henkilöksi (persona non grata) Chilessä. Hän joutui jättämään virkapaikkansa joulukuussa 1973. Myös Suomen ja Chilen diplomaattiset suhteet olivat aika ajoin koetuksella, mutta katkeamispisteeseen niitä ei päästetty.

Suomen oma pakolaiskiintiö nostettiin 150 henkilöön vuonna 1976. Chilestä Suomeen tulleita pakolaisia oli kaikkiaan noin 130. Heidän joukossaan olivat edellä mainitut metsänhoitajat Luis Astorga ja Fernando Saravia. He työskentelivät pitkään Metsäntutkimuslaitoksella ja tulivat tutuiksi monien metsäntutkijoiden

ja metsäylioppilaiden kanssa. Gerardo Mery suoritti metsänhoitajatutkinnon Helsingin yliopistossa ja työskenteli sen jälkeen tutkijana Metsäntutkimuslaitoksella. Mery asuu edelleen Suomessa. Sen sijaan Astorga ja Saravia ovat palanneet Chileen. Kumpikin teki ennen paluutaan näyttävän kansainvälisen uran metsäalan konsulttitehtävissä.

Brotherus jatkoi työtään Santiagossa huhtikuuhun 1976. Arvioidaan, että vajaan kolmen vuoden aikana hän järjesti turvapaikan 2.000 poliittiselle pakolaiselle. Hiilamon kirjan ilmestymisen yhteydessä Brotherusta on verrattu ruotsalaiseen diplomaattiin Raoul Wallenbergiin, joka toisen maailmansodan aikana vastaavalla tavalla pelasti Unkarissa arviolta 20 000 juutalaisen hengen. Samaa teemaa on käsitelty Stephen Spielbergin vuonna 1993 ohjaamassa menestyselokuvassa *Schindlerin lista*. Hiilamon kirjasta *Näkymättömät sankarit* on tehty Mika Kurvisen ja Alicia Schersonin ohjaama uusiosainen draamasarja *Invisible Heros*. Sarja esitettiin YLE TV1:ssä keväällä 2019 ja se on edelleen katsottavissa YLE Areenassa. Sarja sai vuoden parhaan eurooppalaisen tv-draamasarjan palkinnon Prix Europa -festivaalilla lokakuussa 2019.

Pekka T. Rajala

Sahoja kului loppuun 80, metsuri kesti – Jaakko Pessisen urasta hieno historiateos

Risto Jussila: *Kuningasmetsuri Jaakko Pessisen elämä*. Viestilehdet, 303 sivua. ISBN: 978-952-691-500-5

Lappajärveläisen metsuri Jaakko Pessisen elämänkerata tekee kunniaa suomalaisille metsätyömiehille, joiden uurastus loi pohjan valtakunnan vaurastumiselle. Pessinen on poikkeus metsureiden joukossa. Hän kesti työn rasitukset hakaten vielä 70-vuotiaana; 46 vuotta taaksepäin laskien mies ei ollut rokullissa sairauden takia päivääkään. Toimittaja Risto Jussila haastatteli Pessistä joka päivä vuoden 2019 alusta kesäkuun puoliväliin ja tulos on nautittava tallenne metsätyön historiaa.

Juurikasmaa tuotti sitkeän työluonteen

Jaakko Pessinen ahersi jo pikkupoikana Vihtori-isän juurikasmaalla, harvensi, kitki, ei kiukutellut. Paahtaisen pellon satoako lie pojan hinku ja into tarttua työhön? Vaihtelua oli se, että merkillisen fysiikan omaava poikanen taittoi joskus työmatkan tuvalta pellolle käsillä kävellen.

Isä ja äiti-Sylvi olivat talvisodan veteraaneja eikä seitsemän veljeksensä ja siskon huushollissa ollut varaa valita. Kolmen hehtaarin juurikasmaa oli tulon lähde. Silti tilan talous oli ajoin tiukilla, pakkohuutokaupan varjo-

kin loi tiukimpina aikoina kauhua mieliin. Jaakko oli jo alakoululaisena kiinnostunut metsätöistä ja riensi heti koulun jälkeen isän työmaalle seuraamaan aherrusta. Ensimmäinen oma urakka tuli eteen 11-vuotiaana, 50 pinokuution paperipuun kuorinta. Tili tuntui tosi isolta ja äidin kehu, ”jotta näillä rahoilla käydään kaupassa monta viikkoa”, lämmitti mieltä.

Ensimmäinen investointi

Schaumanin ostomies Matti Nyyssölä otti 15-vuotiaan Pessisen hakkuulle, kun äiti ja isä luvan antoivat eikä Jaakon tarvinnut ”odotella kolmea vuotta tuvassa istuen ja almanakkaa katsoen.” Pessinen osti kyläkaupasta velaksi sahan latin, Oregonin, sai isältä kirveen ja niin alkoivat puru ja oksat lentää. Kirja kuvaa hienosti hakkuutyön historiaa ja kehitystä pokasahasta moottorisahoihin, joita Pessinen sahasi pitkällä urallansa 80 loppuun. Hyry, El-Raket Dolmar, Homelite, Canadien ja Husqvarna tulivat tutuiksi.

Metsäradio oli tärkeä tiedon antaja uutteralle miehelle. Mies oppi itse työnsä ja niin hyvin oppikin, että monet isännät teettivät hakkuut Pessisellä ja ajoivat itse puut tien varteen. Pessinen oli kysytty mies hakkuille. Metsänomistaja piti lyhyistä kannoista ja siitäkin, että kuitupinossa oli siellä täällä ohjetta ohuempi pölkky, tavara tuli tarkoin talteen.

Voimamies, hoivamies

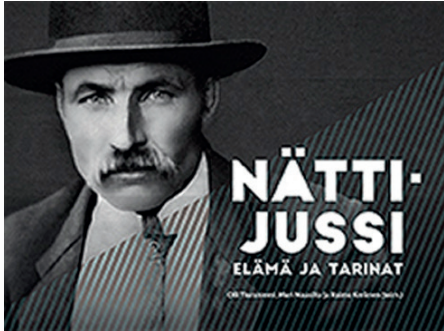
Pessinen on kuulu voimamies. Pikku-Datsuniin hän vaihtoi renkaan ilman tunkkia. Voimamies-mittelöiden lihasjätit, Pessistä yli puoli senttaalia painavammat, eivät pärjänneet hänelle 180 kilon säkin kannossa. Pessinen toimi työnsä ohessa vuosia Sylvi-äitinsä omaishoitajana ja kuntouttajana. Äiti halvaantui 70-vuotiaana liikuntakyvyttömäksi, mutta poika kävelytti äitiänsä joka päivä töiden jälkeen niin, että äiti kykeni liikkumaan sauvojen avulla kotonansa. Lukija saa kirjan riiveillä samoillessaan arvioida, mistä miehen kestävyys ja terveys kumpuavat.

Kirja koostuu lyhyistä, otsikoiduista kappaleista. Suosittelen pariskunnille iltalukemiseksi, vuoroilloin, 2–3 lukua illassa, pihkan tuoksuun on kiva nukahtaa.

Juha Aaltoila

Nätti-Jussista upeasti kuvitettu tietokirja

Olli Tiuraniemi, Mari Maasilta & Raimo Keränen: *Nätti-Jussi, elämä ja tarinat*. Lapin yliopisto, 157 sivua. ISBN 978-952-337-096-8

Karstulassa syntyneen Juho Vihtori Nätin (1890–1964) eli Nätti-Jussin elämästä on kirjoitettu ja puhuttu paljon. Moni vanha vitsi on ympätty Nätti-Jussiin ja kuva miehestä on vääristynyt. Ehkä rankin Nätti-Jussi-vääristely on Lasse Lehtisen miehestä kyhäämä veijariromaani, mielestäni luokaton ja edesmennyttä henkilöä loukkaava.

Monet pitivät aikoinaan Nätti-Jussia taruolentona. Savotta-lehti ja kirjailija Pentti Haanpääkin kirjoittivat Nätti-Jussista perättömät, ilkeät jutut luullen miestä ja huimia juttuja jatkien kehittelmiksi. Molemmat maksoivat, vaihtoehdona oli käräjät, pahoitellen Nätti-Jussille korvauksen pastori Arvo Ohisen vaatimuksesta.

Naisilta ja lapsilta uusi kuva Nätistä

Matti Ansala, Keränen ja Tiuraniemi haastattelivat 48 Ala-Kemijoen kylissä asunutta, Juho Nätin tuntenutta ihmistä. Kanssaeläjät kertovat Nätti-Jussista; herkkä, kaihomiellinen, elonsa lopulla uskoon tullut kulkuri oli pidetty vieras monissa taloissa. Lapset tykkäsivät Jussista ja hänen sepitelmistään. Utelias mies välitti tietoa maailman menosta taloihin, joihin majoittui kesäisin ja maksoi usein yöspidon työllä. Moni haastateltu ihminen varoitti kirjaan tekijöitä leimaamasta Nätti-Jussia juopoksi. Toki hän viinaa otti mutta ei ollut hunningolla eikä juoppo.

Kiusatusta lapsesta tarinoiden mestariksi

Nätti-Jussia kiusattiin lapsena synnynnäisestä jalkavammasta Rujo-Jussiksi, Könttälakiksi, Kampura-Jussiksi. ”Minä menin pienenä piiloon saunan lautomitten alle, enkä tullut sieltä pois, ennen kuin kiusantekijät menivät koteihinsa”, hän kertoi haastattelulle henkilölle. Jussi sepitteli tarinoita, mielikuvitus lääkitsi tuskaa ja tarinoista kasvoi vähä vähältä suojakilpi kiusaamista vastaan. Pikkupojasta karaistui mies. Kun savotalla joku erehtyi pilkkaamaan hartevaa, pitkäkätistä Jussia, meni hän pölkylle kirves kourassa: ”Kun olette noin viisaita jalkani suhteen, niin sanokaa, mistä kohtaa katkaisen!”

Loistavia valokuvia

Kirjan kuvitus on loistava. Kasööri Matti Kärköön jäämistöstä löytyneet hienot valokuvat näyttävät 1930–1950-lukujen elämää savotoilla ja kylillä. Lapin yliopisto puhdisti, digitoi ja luetteloi liki 1 500 lasinegatiivia. Kärkö-Matti valvoi meidän koulukollien istutustöitä Hirvaalla Ahmakuusikon savotalla, työtä riitti kesäkuun alusta noin kolmeksi viikoksi. Kuvat yllättivät minut täydellisesti, korkealla laadullansa ja siksikin, etten koskaan nähnyt Matilla kameraa, enkä kuullut hänen itsensä tai muiden puhuvan kuvaajan taidostansa.

Sunkun suusta tärkeä totuus

Nätti-Jussi ei ollut talousmies. Ei rahat lopu, mutta omistajat vaihtuu, tuumi korttiringissä hyvin viihtynyt mies. Monet pitivät Nätti-Jussista, mies oli osa kylien hengen ja työn maisemaa. Hän sai 60-vuotislahjaksi Pisan kyläläisiltä hopeapäisen kävelykepin. Piispa Osmo Heliövaara vieraili Jussin sairausvuoteella ja ”leivän isä” Kemi Oy:n metsäpäällikkö Jarl Sundqvist kiitti hautajaisissa: ”Jussi loi omalla valoisalla olemuksellaan ja huumorilla iloista mielialaa jatkien keskuuteen.”

Hyvän myynti on helppoa

Kirja on osa Ala-Kemijoen Lions Clubin hanketta, joka tuo esille ja tallentaa metsätyön historiaa ja savotakulttuuria. Yliopiston tutkijoiden artikkelit liittyvät

ja laajentavat Nätti-Jussin tarinan alan yleiseen kertomusperinteeseen. Jätkien maailma, naiskuva, maskuliinisuus ja alkoholinkäyttö avautuvat lukijalle. Mari Maasilta kolusi 122 jätkien jätkästä tehtyä lehtiartikkelia kirjan lukuun ”Nätti-Jussi lehtijulkisuudessa”. Lähdeluettelosta avautuu hyvä valikoima tutkimuksia ja muuta aineistoa karuista olosuhteista leipänsä repivistä savottojen sankareista. Hyvän myynti on helppoa ja nyt on jo kolmas paino myynnissä. Kirjaa saa Lapin yliopiston kirjakaupasta ja internetistä osoitteesta Booky.fi 27 euron hintaan.

Juha Aaltoila

Metsäteollisuuden voimaa

Sakari Siltala: *Oksalla ylimmällä – Metsäteollisuus poliittisena voimana 1918–2018*. Siltala, 446 sivua. ISBN: 978-952-234-517-2

Historioitsija Sakari Siltalan tarkastelee kirjassaan metsäteollisuutta poliittisena voimana ja lobbaajana vuosina 1918–2018. Kirjoittajan tavoitteena on ollut kirjoittaa yleistajuinen tietokirja, jonka taustalla tehty tutkimustyö täyttää tieteelliset kriteerit. Hänellä on ollut käytössään laaja lähdeaineisto ja hän on tehnyt 60 haastattelua. Kirjailija kertoo kirjoittavansa suurelle yleisölle, joka ei välttämättä tunne metsäteollisuutta yksityiskohtaisesti.

Kirja on kuvaus metsäteollisuuden edunvalvonnasta itsenäisen Suomen aikana. Eri vuosikymmeninä vaikuttamisen kohteina ovat olleet muun muassa maamme talous-, teollisuus-, työmarkkina- ja ympäristöpolitiikka. Puunjalostusteollisuuden keskusliitto – nykyinen Metsäteollisuuden Keskusliitto perustettiin vuonna 1918, kun oli tarve yhteiselle edunvalvonnalle.

Metsäteollisuus oli merkittävä poliittinen voima jo Suomen suuriruhtinaskunnassa. Venäjä oli valtaisa markkina, johon ensimmäisen maailmansodan aikana suurin osa viennistä suuntautui. Sodan jälkeen paperiteollisuuden yhteistyöllä ja kartellein valloitetut Venäjän markkinat sortuivat lähes täydellisesti. Maamme talous oli alistettu tiukoin sopimuksin Saksan alaisuuteen. Saksa oli paperiteollisuudelle vahva kilpailija, joka hamusi Suomen metsiä, koskia, malmia ja rautateitä. Metsäteollisuuden toimintaa sodan jälkeen vaikeutti ulkomaisen pääoman pakeneminen maasta.

Suomen metsistä taisteltiin ja vaarana oli, että niistä tulee monikansallisten yhtiöiden alistamaa metsäreserviä. Tämä estettiin, kun valtio osti vuonna 1918 norjalaiset metsäyhtiöt Tornatorin ja Gutzeitin. Lisäksi norjalais-brittiläinen Ab T.& Salvesen, norjalainen Halla ja ruotsalainen J. E. Francke tulivat suomalaisomistukseen.

Metsäteollisuuden maanomistukseen puututtiin, kun valtio halusi rajoittaa yhtiöiden maanhankintaa. Maanomistusta rajoittavat lait, Lex Kallio (1922) ja Lex Pulkkinen (1925), hyväksyttiin metsäteollisuuden vastustuksesta huolimatta ja ne lopettivat yhtiöiden metsien hankinnat.

Metsäteollisuuden asema vahvistui maailmansotien välisenä aikana. Metsäteollisuusmiehet pääsivät kabinetteihin ja kauppadiplomatiaa tekivät valtio ja metsäfirmat kartelleineen tiiviissä yhteistyössä. Samalla taisteltiin vientitulleja vastaan, toimittiin aktiivisesti talvimerenkulun edellytysten parantamiseksi. Lakkoja murrettiin sitä varten perustetun Vientirauha Oy:n toimesta. Porvaripuolueille annettiin vaalirahaa ennen sotaa kuin sodan jälkeenkin.

Toisen maailmasodan aikana metsät ja metsäteollisuus olivat keskeinen osa Suomen sotaponnistuksia. Sodan jälkeen poliittiset voimasuhteet muuttuivat sotaa edeltävästä ajasta, vasemmisto vahvistui ja liberalismiin tilalle tuli suunnitelmatalous. Samalla teollisuuden ja talouselämän vaikutusvalta oli vähentynyt merkittävästi. Työnantajien ja työntekijöiden kesken käynnistettiin uusi yhteistoiminta solmimalla Puunjalostusteollisuuden ja Paperiliiton välinen työehtosopimus joulukuussa vuonna 1945.

Korean sodan jälkeisen noususuhdanteen hiipuminen 1950-luvulla aiheutti kustannuskriisin, jonka ratkaisemiseksi metsäteollisuus esitti devalvaatiota. Se toteutettiin vuonna 1957. Devalvaatiota käytettiin myöhemmin vientiteollisuuden kilpailukyvyä parantamiseksi. Vuonna 1950 marssittiin metsien puolesta, kannustettiin hoitotöihin ja korostettiin metsätalouden ja -teollisuuden merkitystä. Teollisuuden puunsaannin turvaamiseksi solmittiin ensimmäiset teollisuuden ja metsänomistajien väliset hintasuositussopimukset. Täysin vapaaseen kilpailuun ei vielä 1960-luvulla menty. Teollisuuden puunsaantia, vientiä ja työllisyyttä haluttiin varmistaa vielä valtion tukemilla metsäohjelmilla. Niiden rahoituksen turvin tehtiin laajoja metsänhoito- ja metsänparannustöitä. Seuraavalla vuosikymmenellä tärkeimmäksi vientiteollisuuden ajamaksi asiaksi muodostui vapaakauppasopimuksen solmiminen EEC:n kanssa.

Ympäristöliike ja luonnonsuojeluaate voimistuivat 1970-luvulla. Metsänhoidon menetelmiä arvosteltiin ja metsäteollisuutta syytettiin muun muassa vesistöjen pilaamisesta. Metsänhoidon menetelmistä, avohakkuista, hakkuumääristä keskustelu jatkuu edelleen, vaikka metsätaloudessa ympäristönäkökohtia on huomioitu monin eri tavoin. Tehtailla metsäteollisuus investoi biologisiin puhdistamoihin ja suljettuihin kiertoihin ja vedet alkoi puhdistua jo 1970–1980-luvuilla. Ympäristösuojeluasioissa edistytettiin 1980-luvulla. ”Metsäteollisuuden 2000-luvun ympäristökysymykset olivat ilmastokysymyksiä ja koskivat energiaa sekä kestävä metsätalouden periaatteita hiilipäästöineen”, kirjoittaja kirjoittaa.

Vuonna 2005 työmarkkinoilla syntyi työtaistelu, työ-sulku ja lakko. Siinä työntajat eivät antaneet periksi. Globalisaation ja euron vaikutukset tunnustettiin. ”Taistelu mursi padot myöhemmille muutoksille, mikä oli työnantajan systemaattisesti suunnitellun ja toteutetun kamppailun perimmäinen tarkoitus”, Siltala kirjoittaa.

Kirjassa kerrotaan myös, miten metsäteollisuus kannatti vahvasti Suomen kytkeytymistä länteen, avoimiin markkinoihin ja liittymistä Euroopan Unionin jäseneksi, mikä toteutuikin vuonna 1995. Samalla lakkasi devalvaatioiden käyttömahdollisuus kilpailukyvyä parannuskeinona. ”Satavuotiset kartellit kaatuivat ja myyntiyhdistykset loppuivat Euroopan Unionin edellyttämään kilpailulainsäädäntöön. Puukauppaa koskevat hintasuositussopimukset lakkasivat laittomina vuoden 1994 sopimuksen jälkeen.”

Ilmastopimukset ja EU-lainsäädäntö määrittävät nyt 2010-luvulla teollisuuden toimintaedellytyksiä. ”Ilmastonmuutos nousi maailman suurimmaksi kysymykseksi ja kaiken muuttavaksi ongelmaksi, jonka reunaehtoihin joutuivat myös uusiutuvia luonnonvaroja käyttävät metsäyhtiöt sopeutumaan. Näköpiirissä oli fossiilisten raaka-aineiden korvaaminen uusiutuvien luonnonvaroin, puun ja sellun valtakausi öljyn ja muovin jälkeen. Tässä muutoksessa kolmesta suuresta metsäyhtiöstä on kuorittunut vihreitä biotuoteyhtiöitä”, kirjoittaja toteaa.

Kirja kertoo Metsäteollisuuden Keskusliiton ja sen edeltäjien toiminnasta ja johtajista läpi vuosikymmenten. Samalla se on kertomus maamme tärkeimmästä ventialasta ja maamme vaurastumisesta. Teksti on sujuvaa, lennokastakin – mielenkiintoista luettavaa.

Jukka Nerg

Pyöveli – kuoleman virkamies

Mikko Moilanen: *Suomen pyövelit*, Docendo Oy, 243 sivua. ISBN 978-952-291-622-8

Luonnonvarakeskuksen (ent. Metsäntutkimuslaitos) tutkija, MMM Mikko Moilanen on pureutunut metsämiehelle varsin outoon aiheeseen, kuolemanrangaistusten historiaan Suomessa. Kimmokkeen työhönsä hän sai selvitettyään omaan sukuunsa liittyvää kuolemantuomiota 1700-luvulta. Moilanen sanoo olleensa aina kiinnostunut historiasta. Hän on selvittänyt oman sukunsa lisäksi kotipaikkansa Puolangan menneitä vaiheita. Pyöveleistä ja kuolemanrangaistuksista löytyi arkistomateriaaleissa paljon tietoa, sillä Moilasan mukaan; mitä traagisempi tapahtuma sitä perusteellisemmin se on dokumentoitu.

Kirja *Suomen pyövelit* käsittelee vallanpitäjien oikeutta kuolemanrangaistukseen ja erityisesti sitä, miten ne pantiin täytäntöön. Tarkastelun aikajänne, vuodet 1625–1825 on hyvin perusteltu. 1600-luvun alkupuolelle asti riita-asioiden sovittelu Suomessa tapahtui enemmän tai vähemmän osapuolten/sukujen välisenä sovintomenettelynä. Vaasa-sukuisten kuninkaiden aikana kuningasvallan ja aateliston mahti voimistui. Samalla järjestäytyivät hallintokoneisto ja oikeuslaitos, aluksi emämaassa ja vähitellen myös periferiassa. Kuolemanrangaistus poistettiin Suomessa vuonna 1826.

Moilasan kirja kuvaa hyvin perusteellisesti pyövelijärjestelmää, tuota unohdettua, halveksittua oikeudenjaon kummajaista. Pyövelit olivat välttämätön paha, joita oli pakko sietää, mutta jotka eivät ansainneet mainesanoja. Unohdusta on edesautettu tietoisella vaikene-

misellä, sillä kuolemanrangaistusten julmaa historiaa ei ole haluttu muistella enempää kuin rangaistusten toimeenpanijoita.

Kirjassa esitellään pyövelien elämää, työtehtäviä ja henkilöhistoriaa ajanjaksolla 1625–1825. Työ on vaatinut suuren määrän oikeuslaitosten, lääninhallinnon ja seurakuntien arkistojen läpikäyntiä. Myös perimätiedoilla on ollut merkittävä osuus aineiston kokoamisessa. Kirjallisuusviitteitä on noin 110. Työn vaativuutta korostaa se, että Mikko Moilasan on pitänyt perehtyä syvästi vanhanaikaiseen ruotsin kieleen ja sen kirjoitustapaan. Aineiston kerääminen ja kirjan työstäminen on vienyt viisi vuotta.

Pyövelien kysyntä kasvoi sitä mukaa, kun oikeuskäytäntö ankaroitui. Lääninuudistuksen vuonna 1634 yhteydessä kruunu määräsi, että jokaiseen lääniin tuli palkata pyöveli. Seuraavan 200 vuoden aikana Suomessa ehti olla virassa vajaa sata pyöveliä ja he panivat täytäntöön 2 500 – 3 000 kuolemanrangaistusta. Neljä viidesosaa kuolemantuomioista tuli henkirikoksista ja vajaa kolmannes lapsenmurhasta. Muita syitä olivat vaikkapa sukurutsa, omaisuusrikos, eläimiin sekaantuminen, huoruus, noituus ja kaksinnaiminen.

Pyöveleiksi nousiin yleensä yhteiskunnan alimmista luokista, pääosa oli ei-tilallisia. Noin joka neljännellä oli takanaan jonkinlainen sotilasura. Siirtyminen kuoleman virkamieheksi kohotti yleensä ansiotasoa aiempaan verrattuna, mutta kokopäivätyötä se ei ollut. Elämiseen tarvittiin muutakin toimeentuloa.

Moilaselta on tulossa ensi vuonna samasta aihekokonaisuudesta uusi kirja Kuolemanrangaistus Suomessa 1625–1825. Siinä pureudutaan syvemmälle oikeuslaitoksen historiaan. Pyövelien sijaan uudessa kirjassa pääroolin saavat kuolemaan tuomitut. Aineistossa on 1 500 kuolemaan tuomitun tarinat, joista vain osa tulee painettuun kirjaan, loput verkkotietokantaan. Tietokantaan on tulossa myös tiedossa olevat mestauspaikat sekä kaikki lähdeviitteet. Tietokannasta jokainen lukija voi piakkoin etsiä oman sukunsa tai paikkakuntansa vaihtua historiaa.

Mikko Moilasan yli 200-sivuinen kirja on sujuvasti kirjoitettu ja hyvin toimitettu, populaari historiategos.

Juhani Karvonen

Metsähistorian Seura uusii strategiansa – Seminaari 11.12.2019

Metsähistorian Seura ry on toiminta-ajatuksensa mukaan metsähistoriasta ja -perinteestä kiinnostuneiden valtakunnallinen yhteisö, joka edistää aktiivisesti ja laaja-alaisesti aihepiirin tutkimusta, harastusta, tallennusta ja viestintää. Seuran toimintaa ohjataan strategian perusteella. Strategiakausi on päättymässä ja toiminnan perusteet, perusarvot ja painopisteet harkitaan ja kirjataan jäsenistön päättäväiksi. Tarkistustyö on aloitettu.

Kutsumme teidät tarkastelemaan kanssamme Metsähistorian Seuran toimintaa seminaariin, joka pidetään Helsingissä keskiviikkona 11.12.2019 alkaen kello 14.00. Tilaisuus pidetään Loimu ry:n tiloissa osoite Mikonkatu 8 A. Kahvit ovat tarjolla kello 13.30 ja tilaisuus päättyy 16.30.

Tilaisuudessa tarkastellaan seuraavia asioita:

1. Metsähistorian Seuran toiminta tähän asti
2. Osallistujien arvio tähänastisesta toiminnasta
3. Seuran perustehtävä ja rooli alan kentässä
4. Seuran keskeiset toimintamuodot ja toiminnan painopisteet

Työskentely tapahtuu pääosin ryhmätöinä. Strategian valmistelu jatkuu ja luonnos tuodaan seuran jäsenten päätettäväksi vuosikokouksessa 2020. Pyydämme ystävällisesti ilmoittautumaan tilaisuuteen Antti Koskimäelle sähköpostilla koskix@hotmail.com, tai puhelimella numeroon 040 543 7118.

Seuran vuosikokous 2020

Seuran vuosikokous, esitelmätilaisuus sekä jäsen- ja tutkijatapaaminen pidetään Helsingissä 1.4.2020 alkaen kello 14.00.

Talven selän taittajaiset 14.2.2020

Perinteinen Metsähistorian Seuran vuoden avaus-tapahtuma, Talven selän taittajaiset, pidetään perjantaina 14.2.2020 Tieteiden talossa Helsingissä. Tilaisuus alkaa kello 14.00. Kahvitarjoilun johdosta pyydämme ilmoittautumistanne viimeistään 31.1.2020 mennessä osoitteeseen: seura@metsahistoria.fi

Tilaisuuden aihekokonaisuutena on tietokoneiden ja ATK:n tulo suomalaiseen metsätalouteen. Kari Taskisen aloitteesta on kerätty tietoa ja aineistoja tietokoneiden aikaan siirtymisestä. Niinpä asiasta on kertynyt ja hankitaan aineistoa moneen käyttöön.

Talven selän taittajaisissa kuullaan muutamana esityksenä keskeisiä havaintoja tietokoneaikaan siirtymisestä. Alustaja toimii Kari Taskinen ja hänen kokoamansa ryhmä alusta alkaen asiassa mukana toimineita asiantuntijoita.

Tässä on Kari Taskisen selostus tietokoneajan alusta metsäalalla Suomessa:

Ahlström Oy:n metsäosasto otti reikäkorttilaitteet käyttöön vuonna 1957. Päällikkönä oli Ville Myllyrinne. Laitteisto sijaitsi Noormarkun metsäosastolla ja sillä ajettiin Noormarkun hankinta-alueen lisäksi Karhulan ja Varkauden alueiden kirjanpitoajot. Vuoden 1964 alustaa aloitettiin Noormarkussa metsäpalkkajärjestelmän käyttö Postipankin tietokoneella. Järjestelmän kehitystyön takana yhdessä Postipankin kanssa oli Ville

Myllyrinne Ahlströmin metsäosastolta. Alussa oli ollut vaikeutena saada pankit mukaan tilien välittämiseen, mutta Postipankki lähti ideaan mukaan ja metsäpalkkajärjestelmä käynnistyi nopeasti myös Varkaudessa ja Karhulassa. Tietokoneajossa tulleet virheet toimitettiin telexillä korjattavaksi ennen linjayhteyksien käyttöön saamista.

Metsäpalkkasovellus haluttiin käyttöön mahdollisimman nopeasti ja se toimi sekasovelluksena reikäkorttien ja tietokoneohjelmien avulla. Siitä saatiin palkkalaskelma työntekijälle sekä työnantajalle ja maksusuoritus haluttuun postitoimipaikkaan PSP:n säästötilille. Loppuvuonna siihen liittyivät Kymin Oy, Oy Kaukas Ab ja seuraavana vuonna Enso-Gutzeit sekä Metsähallitus. Muita Postipankin metsäpalkkajärjestelmän konkareita Ville Myllyrinteen lisäksi olivat Ainakin Helge Björkas Postipankissa ja Osmo Airo Metsähallituksessa.

Ahlström oli ensimmäinen metsäalan organisaatio, joka oli ottanut metsäosaston käyttöön reikäkorttilaitteistot kirjanpidossa sekä PSP:n metsäpalkkajärjestelmän. Aluksi metsäpalkkajärjestelmän lomakkeiden tallennus tapahtui sekä PSP:n että yhtiöiden omasta toimesta. Ohjelmistosuunnittelu ja ohjelmointi oli keskitetty Varkauteen, jonne osaton päällikkö Ville Myllyrinne oli siirtynyt Noormarkusta. Laitteiden operointi tehtiin Noormarkussa. Kirjanpidon lisäksi reikäkorttijärjestelmällä oli toteutettu puutavaran os-
totilastointi.

Ruotsin Metsähistorian Seura 30 vuotta

Pohjoismainen juhlakonferenssi, seminaari ja retkeily Tukholmassa, 26.–28.3.2020

1. päivä

Seminaari, jonka järjestäjät ovat Ruotsin Metsähistorian Seura ja Kuninkaallinen metsä- ja maatalousakatemia. Kuinka voimme käyttää metsähistoriaa? Historialliset perspektiivit ja aikamme haasteet.

Moderaattori: *Henrik Ekman*

Aamupäivä: *Metsähistoriaa tähytämässä.* Alustukset pyydetään eri maista ja muun muassa seuraavia asioita tarkastellaan. Metsälliset kulttuuriympäristöt, kuinka metsähistoria kiinnostaa suurta yleisöä ja päättäviä tahoja, käsitelläänkö metsähistoriaa kouluissa, kuinka metsähistoriaa tutkitaan ja millaiset ovat metsämuseoiden edellytykset nykyään.

Iltapäivä: *Metsähistoria ja nykyaika* – muutaman tutkijan esimerkit uusista tutkimusmuodoista ja niiden merkityksestä tämän päivän haasteille.

- Janina Priebe, Uumajan yliopisto, metsä ja ilmastokysymys, hän on käyttänyt ympäristöhistoriallista perspektiiviä useiden toimijoiden kanssa.
- Ebba Lisberg Jensen, Malmön yliopisto, kuvailee urbaania 'uusruotsalaista' näkökulmaa metsään kirjassaan "Det gröna finrummet".
- Jimmy Jönsson, Lundin yliopisto, biologia ja metsänhoito 1900-luvun alkupuolella.
- Vilis Brukas, Ruotsin maatalousyliopisto, Alnarp, paikallisia ympäristöhankkeita Liettuassa.

Paneelikeskustelu, metsällisen kulttuuriperinnön merkitys tulevaisuudessa. Asiantuntijoita Ruotsista ja muista osaa ottavista maista.

Pohjoismainen kokous ja päivällinen.

2. päivä

Vuosikokous ja retkeily, teemana metsä energian lähteenä

Vierailu Tukholman kansalliseen kaupunkipuistoon, kaupungin eniten vierailtuun virkistysalueeseen sekä Värtanin biovoimalaan, huippunykykaiseen sähkön ja lämmön tuotantolaitokseen.

3. päivä

Nordiska Museet, Pohjoismainen Museo, Arktis – kun jää sulaa

Kokonaiselämys, jään historia ja tulevaisuus, pääosassa arktisen alueen asukkaat, esineitä, taidetta ja elokuvia monitieteisesti ja opastetusti.

Vuoden 2016 pohjoismaiselta retkeilyltä Suomessa. A. E. Järvisen kirjallisen työn paikka ja ympäristöä Marasenlammella Naarmankairassa. Lisää Järvisestä sivuilla 18. ja 19. Kuva Antti Koskimäki.

Palkinto pro gradu -työlle ja opinnäytteelle

Metsähistorian Seura myöntää opinnäytetyö-palkinnon kalenterivuoden 2019 aikana hyväksytystä erityisen ansiokkaasta alansa pro gradu -työstä sekä opinnäytetyöstä. Palkinto jaetaan Metsähistorian Seuran vuosikokouksessa huhtikuussa 2020. Seuran yhteistyökumppaneina tässä hankkeessa ovat Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry ja METO – Metsäalan Asiantuntijat ry.

Opinnäytetyö-palkinto on verovapaa apuraha, jonka suuruudesta seura päättää kunakin vuonna erikseen. Vuonna 2020 jaettavan palkinnon suuruus on 500 euroa. Palkinnon saajan on mahdollista laatia opinnäytetyön pohjalta artikkeli Vuosilustoon, joka on Metsähistorian Seuran ja Suomen Metsämuseo Luston julkaisu, tai Metsähistorian Seuran jäsentiedote Susikkoon.

Metsähistorian Seura pyytää yliopistojen metsähistoriaan liittyviä pro gradu -töitä ohjanneita professoreita sekä ammattikorkeakoulujen metsätalouden sekä metsä- ja puutalouden markkinoinnin koulutusohjelmien metsähistoriaan ja -perinteeseen liittyviä opinnäytetöitä ohjanneita opettajia tekemään perusteltuja ehdotuksia vuonna 2020 jaettavan palkinnon saajiksi.

Palkinnon myöntöperusteina käytetään seuraavia periaatteita:

- ansiokas tutkimus
- tuottaa uutta tietoa metsähistorian alalta
- perustuu johonkin aiemmin käyttämättömään tai vähän käytettyyn lähdeaineistoon
- osoittaa tekijän kykyä tehdä itsenäisiä johtopäätöksiä
- on hyvin ja kiinnostavasti kirjoitettu

Ehdotukset opinnäytetyö-palkinnon saajaksi voivat perustua työstä annettuihin lausuntoihin. Ehdotuksen laajuus on noin yksi sivu ja siihen tulee liittää opinnäytetyön tiivistelmä ja opiskelijan yhteystiedot.

Lisätietoja asiasta saa Metsähistorian Seuralta: seura@metsahistoria.fi

Ehdotukset pyydetään lähettämään samaan osoitteeseen **29.2.2020** mennessä.

www.metsahistoria.fi/opinnaytepalkinnot

Lustossa menestyksekkäs vuosi – ensi vuonna vaikuttavia valokuvia ja monipuolisia tapahtumia

Näin vuoden lopulla on hyvä hetki summata Luston mennyttä vuotta ja kurkistaa hieman myös tulevaan. Kulunut vuosi on ollut Luston kävijämäärien kannalta poikkeuksellisen vilkas. Syyskuun loppuun mennessä Luston alkuvuoden kävijämäärä oli yhteensä jo yli 37 000. Se on museon koko 2000-luvun suurin kävijämäärä vastaavana ajanjaksona. Vuoden kokonaiskävijämäärän ennustetaan saavuttavan yli 40 000 vierailijan tason.

Kasvaneisiin kävijämääriin ei ole yhtä yksiselitteistä syytä, vaan suosion kasvu on monen tekijän summa. Keskustelu metsistä ja metsien käytön tavoitteista on ollut vilkasta ja kiinnostus Suomen metsähistoriaan sekä Luston tarjontaan on lisääntynyt.

Luston näyttelyt ja tapahtumat ovat olleet vetovoimaisia. Päänäyttely Myrskyasema on saanut hyvän vas-

taanoton ja on kiinnostanut yleisöä laajasti. Vuoden päätapahtumamme Metku – Metsäkulttuuripäivät 14.–16.6. oli myös menestys. Tapahtumassa vieraili kolmen päivän aikana noin 6 400 kävijää. Kävijät kiittelivät monipuolista ohjelmatarjontaa ja nauttivat tapahtuman leppoisasta tunnelmasta.

Museon asiantuntijat ovat jalkautuneet vuoden aikana ympäri maata erilaisiin tapahtumiin tekemään tunnetuksi Luston kehittämää metsäsuhteajattelua muun muassa työpajojen muodossa. Asiantuntijatyö suomalaisten metsäsuhteiden vahvistamiseksi on lisännyt kansallista ja kansainvälistä huomiota esimerkiksi Suomi on metsäläinen -televisiosarjan myötä. Sarjassa Luston asiantuntijat kertoivat metsäsuhteista, -kulttuurista ja -historiasta.

Miehen työ -valokuvanäyttelystä. Lusto / Suomalainen metsätyömiehen -tutkimushankkeen kokoelma / Kuvaaja: Erkki Heikinheimo.

Kävijämääriin vaikuttaa suotuisasti myös koko Punkaharjun seutu suosittuna matkailukohteena. Aktiivinen yhteismarkkinointi alueen muiden matkailutoimijoiden kanssa on tuonut museolle lisänäkyvyyttä. Myös valtakunnallinen Museokortti-palvelu on nostanut museoalan suosiota koko maassa.

Vuoden 2020 päänäyttely jalostuu kirjaksi ja audiodokumentiksi

Vuoden 2020 päänäyttely on Miehen työ -valokuvänäyttely. Teemasta toteutetaan myös kirja ja audiodokumentti. Miehen työ pohjautuu Metsäntutkimuslaitoksen Suomalainen metsätyömies -tutkimusraporttiin ja sen yhteydessä muodostuneeseen laajaan valokuvaineistoon vuosilta 1970–1971. Valokuvat on luovutettu Luston kokoelmiin vuonna 2016. Toteutettavan kirjan kustantaa Metsäkustannus ja audiodokumentti tehdään yhteistyössä Ylen kanssa.

Luston tapahtumat alkavat toukokuussa kolme viikkoa kestäväillä koululaistyöpajoilla. Vuoden tapahtumatarjonnassa mukana ovat myös perinteiset Teroituspäivät ja Joulupuun päivä. Uudempi tapahtuma, Sadonkorjuujuhla, on myös mukana ohjelmistossa, ja kesäkuussa järjestetään täysin uusi, yksipäiväinen kesätapahtuma.

Näyttelyt 2020

- Miehen työ 24.4.2020–28.3.2021
- Kulotusnäyttely 24.4.2020– 10.1.2021

Tapahtumat 2020

- Työpajoja koululaisille toukokuussa
- Teroituspäivät 1.–7.6. ja 8.–9.8.2020
- Metsäinen kesätapahtuma 13.6.2020
- Työnäytöksiä kesä-elokuussa
- Sadonkorjuujuhla 12.9.2020
- Joulupuun päivä 28.11.2020

Sari Kotivirta

viestintäasiantuntija,
Lusto – Suomen Metsämuseo

Miehen työ -valokuvänäyttelystä. Lusto / Suomalainen metsätyömies -tutkimushankkeen kokoelma /Kuvaaja: Erkki Heikinheimo.

Kemi-yhtiössä käytössä olleita kulkuvälineitä yhtiön perinnenäyttelyssä. Kuvat Antti Koskimäki.

Uittotöissä käytetty susikko Kemi-yhtiön perinnenäyttelyssä. Kuva Antti Koskimäki.

Jugend-tyylinen kiosk Aavasaksalla. Se on alunperin rakennettu Torniossa vuonna 1912 ja siirretty Aavasaksalle vuonna 1959. Kuva Antti Koskimäki.

Myöhään punaisen sävynsä säilyttäneitä purppurakoivuja Teuravuoman puulajipuistossa. Tätä arboretumia ei ole enää aikoihin hoidettu. Kuva Antti Koskimäki.

Tornionjokilaaksen retkeilyn loppuvaiheissa ajettiin Övertorneån Kuivakankaalla olevan Särkilahden – Särkilax – kirkon ohitse. Alkuperäisen 1400-luvulla rakennetun kirkon veivät jäät menessään vuoden 1617 keväällä. Niin raju oli jäidenlähtö. Tässä oleva kirkko on rakennettu talkoilla niin alkuperäisen malliseksi kuin mahdollista ja vihitty käyttöön vuonna 2018. Kuva Antti Koskimäki.

 **Metsähistorian
Seura ry**